

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska ledaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izveja vsak dan, zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redakcija, Amministratore: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCLOVENECE

Bollettino No 892 Tenace resistenza delle truppe dell'Asse Nemico non ha ottenuto alcun risultato — Malta bombardata

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Sul fronte di El Alemein la tenace resistenza e l'indomito valore delle truppe dell'Asse non hanno consentito al nemico, neppure ieri, di ottenere alcun risultato dai suoi ritirati potenti attacchi condotti con masse blindate e di aviazione.

Gli aeroporti di Malta sono stati raggiunti e colpiti dai bombardieri tedeschi: uno «Spitfire», veniva distrutto dalla caccia di scorta.

Vojno poročilo št. 892

Junaški odpor osnih sil Sovražnik ni dosegel nobenega uspeha — Malta bombardirana

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil objavlja:

Na bojišču pri El Alemeinu junaški odpor in neukročen pogum osnih sil tudi včeraj nista dopustila sovražniku doseči nobenega uspeha pri njegovih ponovnih močnih napadih z množicami oklepnega orožja in letalstva.

Nemški bombniki so dosegli in zadeli letališča na Maltili. Lovci, ki so spremljali bombnike, so sestrelili en «Spitfire».

Novi podvigi italijanskih letalcev v Rusiji

Rim, 4. nov. AS. V prvi vrsti izredno pogostih letalskih podvigov so oddelki italijanskega lovskega in ogledniškega letalstva na vzhodnem bojišču stalno preiskovali sovjetsko razvrstitev ter ponovno nastopili nad sovražnimi silami in pripravami. Naši lovci so smelo nasprotovali močnemu sovražnemu protiletalskemu odporu ter v nizkem poletu obstreljevali strojnična gnezda, če-

te ter utrdbe. Ogledniška letala so prav tako v ofenzivnih oglednih poletih sodelovala v bojih proti sovražni razvrstitvi ter spuščala strelivo na skladišča kakor tudi na obrambne utrdbe. Velik prispevek italijanskega letalstva k sedanjim bojem na vzhodu je dobil zadoščenje na ta način, da ga je včeraj nemško vrhovno poveljstvo imenovalo v svojem poročilu.

Angleži se boje notranje ruske krize

Stockholm, 4. novembra. AS. »Timesov« moskovski dopisnik poroča, da se te dni Sovjetska zveza pripravlja na proslavo 25. obletnice rdeče revolucije. Pred proslavo so v teku velike politične in propagandne priprave, ki naj dvignejo pobožnost ruskega ljudstva, katero bo moralo v zelo neugodnih okoliščinah preživljati drugo vojno zimo. Povod po Rusiji so organizirali zborovanja, na katerih popisujejo položaj, ki ga ekušajo orisati ljudstvu v kar najbolj rožnatih barvah. V Rusiji skoro nihče več ne verjame v možnost drugega bojišča in vsi žame pod vtisom, da se bodo morali Rusi sami zoperstavljati nemški grožnji. Tudi tisk

je v zelo previdni obliki istega mnenja. Angleški časnikar je vsled tega mnenja, da bi lahko ta čut, osamljenosti v veliki nevarnosti izzval notranjo krizo in veliko pobitost, ker še Rusi doslej niso bili nikdar tako celotno zapleteni v vojno.

Zanimivo je, da so v Rusiji sprejeli angleško ofenzivo v Egiptu z velikim skepticizmom. Angleški dopisnik piše, da so v tej vojni Rusi že večkrat z navdušenjem zasledovali angleške vojaške ofenzive do njihovega poloma. V zvezi z novim zavezniškim napadom hočejo videti Rusi stvarne uspehe. Sovjetski tisk objavlja angleška vojna poročila iz Kaira v nekaj vrsticah brez komentarjev.

Nova neumnost angleške propagande

Berlin, 4. novembra. AS. Taulero Zulberti poroča v »Piccolo di Trieste« o naslednji izmislici angleške propagande: Angleška propaganda je razširila poročilo, da so nemške sile v Egiptu sestavljene iz vojakov, ki so jih nemške oblasti e silo spravile pod orožje v zasedenih ozemljih, med katerimi naj bi bili tudi Poljaki, Slovaki in Čehi, ki da se v masah vdajajo. Nemške čete da so sestavljene po večini iz mladih fantov med 17. in 19. leti, ki so fizično mnogo slabši, kakor so bili nemški vojniki lanske leto. Nazadnje London zagotavlja, da imajo italijansko-nemške sile velike težave s

preskrbljanjem vode in municije. Merodajni krogi na Wilhelmstrasse pripominjajo, da se komaj splača o tem govoriti, kajti ta poročila zopet dokazujejo neumnost angleške propagande. Če bi bila ta poročila resnična, bi bil general Montgomery s svojo gigantsko armado pač slaba figura. Iz tega bi izhajalo, da bi osno poveljstvo s pešico slabo oboroženih, slabo oskrbljenih mož skoraj brez vode in streliva, s pešico bivših vojnih ujetnikov, nabranih po zasedenih krajih in prisiljenih v vojsko, kljubovalo močnejši armadi, ki sta jo kdaj postavila na noge angleški imperij in Združene države.

»Italijanski dom« v Ženevi

Ženeva, 4. nov. AS. Ob navzočnosti italijanskega ministra v Bernu eksc. Tamara, generalnega konzula, italijanske kolonije ter predstavnikov prijateljskih držav je bil včeraj v Ženevi odprt »Italijanski dom«. Ta slovesnost je bila goreča manifestacija patriotizma Italijanov, živčeh v Ženevi.

Velikanski ciklon v Bengaliji

Bangkok, 4. nov. AS. Seje zdaj se je zvedelo, da je velikanski ciklon prejšnji mesec opustošil več pokrajin v Bengaliji. Nad 10.000 oseb je bilo mrtvih v Mendahoreju in okrog 1000 v Pargamsu. 75% živine je prav tako izgubljenih. Ciklon se je nenadoma začel 16. oktobra zjutraj in je trajal do prvih ur naslednjega jutra. V Bengalskem zalivu je povzročil ciklon 16. oktobra popoldne veliko morskno trombo, ki se je približala obali ter opustošila znaten del Mendahoreja. Viharno deževje je podrla vse slabše zgrajene hiše. V Miibnahoreju je povzročil ciklon pravo zmešnjavo in je mesto čisto odrezal od sveta. Seje nekaj dni po nesreči so bile vzpostavljene zveze s svetom, brez katerih ni bilo mogoče reševanje.

Nov ravnatelj za tuji tisk v Nemčiji

Berlin, 4. nov. AS. Nemški minister za ljudsko kulturo in propagando je imenoval nekaj novih ljudi v svojem ministertvu. Med drugim je bil namesto padlega profesorja Karla Boemerja imenovan za ravnatelja tujega tiska dr. Ernst Brauweiler.

Pogreb Ludwiga Sieberta

Berlin, 4. nov. AS. Hitler je izdal nalog, da pokopljejo pokojnega bavarskega ministrskega predsednika in predsednika nemške akademije Ludwiga Sieberta na državne stroške.

Koliko izda Švica za svojo nevtralnost

Bern, 4. nov. AS. V poročilu o državnem proračunu za leto 1943, ki ga je zbornica predložila švicarski vlada, stoji, da bodo stroški za obrambo švicarske nevtralnosti od začetka vojne pa do konca prihodnjega leta znašali 5962 milijonov švicarskih frankov.

Plutokratske »zmage«

Odgovorni ljudje bodo nekoč poklicani na odgovor

Berlin, 4. novembra. AS. Taulero Zulberti poroča v »Piccolo di Trieste« iz Berlina: V pomankanju vojaških zmag se bogataši že nekaj mesecev bijejo na »bojišču«, kjer lahko zmaga samo oni, ki je v stanu biti najbolj brutalen. Knjiga Zida Kaufmanna, enega izmed mnogih Rooseveltovih svetovalcev, je predlagala za radikalno rešitev nemškega vprašanja, naj se sterilizirajo vsi nemški državljani od 18. do 50. leta. Nesporen uspeh je dosegel pozneje predlog nekega drugega odličnega predsednikovega prijatelja: iztrgati nemškim materam nežne otročičke ter jih odpeljati v tujino, kjer bi jih vzgajali. Ta predlog je bil očividno večini bolj

všeč, ker je o njem poročala celo neka radijska postaja.

Tudi v propagandnem pogledu — tako piše »Zeitung Dienst Graf Reichach« — je nevarno nositi na prodaj medvedjo kožo, ker bi medved lahko pozneje zahteval zelo drag račun. Edini namen tega je: Roosevelt in Churchill bi rada dopovedala svetu, da še nista opustila svoje trditve, da Anglosasi sicer izgubljajo vse bitke, dobili pa bodo vojno. Kar se tiče nemškega ljudstva, je odveč reči, da se sočutno smeji tem zablodam. Nihče mu ne bo mogel skriviti lasu, toda odgovorni ljudje bodo morali nekoč dati odgovor za te zablode.

Rimske proslave na obletnico zmage

Na grob Neznane junaka so bili položeni venci Kralja in Cesarja, Duceja, Stranke in Oboroženih Sil

Rim, 4. nov. AS. Na obletnico zmage so bili v Rimu pred žrtvenikom domovine narodni spominski obredi. Ob 8 je vod Kraljevih oklopnikov položil na grob Neznane junaka velik venec, ki je imel na modrem traku kraljevske znake. Ob 8.15 je bil pri kapelici položen velik Ducejev venec. Ob 8.30 je bila tamkaj poklonitev Oboroženih Sil. Poveljnik glavnega stana maršal Italije Cavallero se je skupno s podtajniki vojnega, mornariškega in letalskega mini-

strstva ter z načelnikom glavnega stana Vojske in načelnikom glavnega stana Milice poklonil junakom ter položil na grob lovorjev venec. Bataljon je izkazal čast. Pred žrtvenikom so bili razpostavljeni častniki vseh stopenj. Med obredom je vojaška godba zaigrala himno Piae. Ob devetih je sledila poklonitev narodne fašistovske stranke. Tajnik Stranke Vidussoni je z vsemi člani direktorija in z voditelji bojnih organizacij stopil na stopnice, ko je bil v kapelico položen lovorjev venec.

Beneški trg je bil napolnjen z vsemi zastopstvi in z zastavami ranjencev, borcev, vojnih prostovoljcev, družin padlih in vseh drugih bojnih organizacij. Nato so bili položeni venci senata, zbornice fašijev in korporacij, provincialnega zastopstva, rimske zveze in uprave. Narod je prisostvoval z ganjeno spoštljivostjo in globoko vdanostjo vojaškim obredom na proslavi zmage. Tako se je z zanesenostjo junakov zopet posvetila vera v moč in veličino domovine.

Hudi boji v Kavkazu

V Stalingradu se nadaljujejo očiščevalni boji — Sovjeti ne morejo nikjer preko Dona

Hitlerjev glavni stan, 4. nov. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

V zapadnem Kavkazu in v odseku ob Tereku trajajo hudi boji dalje. Bojna letala so z dobrim učinkom napadla pristanišče v Tuapseju.

V Stalingradu se nadaljujejo očiščevalni boji. Pri tem je bila obkoljena sovražnikova skupina, ki se je upirala. Protisunkni Sovjetov so se izjalovili. Oddelki strmoglavskih letal so napadali zbirališča čet zapadno od Volginega kolena. Pri brezuspešnih poskusih za izkrcanje severno od mesta je izgubil sovražnik spet eno topničarko.

Na donskem bojišču so madžarske čete odbile

več poskusov za preokrajšanje reke ter zavrnilo tudi krajevne sovražnikove sunke.

Sovjetska skupina pri Voronežu je bila v borbi od moča do moča uničena.

Na Ladoškem jezeru so potopila nemška letala skupino vlačilcev in en tovorni parnik.

Osma angleška armada je na bojišču pri El Alemeinu tudi včeraj nadaljevala svoje namučne pehotne in oklepne napade ob močnem sodelovanju letalskega orožja. Nemško-italijanska oklepna armada je v ogorčenih borbah zopet odbila sovražnikove naskoke.

Lahka nemška vojna letala so včeraj obletala letališča Lucca in Hal Far na otoku Maltili.

Nad severozapadno državno mejo je bil podnevi sestreljen štirimotorni bombnik, nad obalo Rokavskega preliva pa eno angleško lovsko letalo.

V jugozapadni in jugovzhodni Angliji so lahka nemška bojna letala obstreljevala za vojno važne cilje.

Berlin, 4. nov. AS. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da je včerajšnji nemški napad dosegel nove lokalne uspehe. Po tridih bojih so bili zavzeti mnogi bloki hiš, spremenjeni v boljše trdnjave. Nemški strmoglavci so neprestano bombardirali utrjene industrijske zgradbe v severnem delu mesta. Bojna letala so napadala boljševo topništvo na vzhodnem Volginem bregu in prisilila več topov k molku. Zadeto je bilo tudi veliko bencinsko skladišče.

Berlin, 4. nov. AS. Na bojišču pri Tereku se razvijajo boji v glavnem v smeri proti velikim potem čez Kavkaz. Jugovzhodno od reke Tereka so nemške in zavezniške čete nadaljevale svoje zmagovite napade prvenstveno ob važnih vojaških poteh, kjer so naletele na težavno ozemlje ter na močne sovražne utrdbe, katere so Sovjeti žilavo

Boji med Elisto in Astrahanom

Berlin, 4. nov. AS. Po dveh mesecih je včerajšnje nemško vojno poročilo prvič omenilo boje v Kalmukih med Elisto in Astrahanom. Neka sovjetska kolona, ki je prišla od Volge, se je podala proti Kalmuškim jezerom, da bi presenetila nemške posadke v Kalmuški stepi. Toda ogledniška letala so jo pravočasno zapazila. Nemci so napadli z motoriziranimi patruljami ter celo kolono skoro popolnoma uničili. V Berlinu ni točno povedano, na katerem delu Kalmuške puščave so bili boji in zato ni mogoče o tem boljševo poskus najti potrdila za poročila, ki so jih zadnje dni širile tuje agencije, češ da so Nemci v tej stepi nedaleč od Astrahana ustanovili oporišča za svoja letala, katere imajo nalogo napadati boljševo petrolejske in trgovske ladje pri Astrahanu ter v drugih severnozahodnih pristaniščih Kaspijskega morja. Kolikšno važnost pripisuje nemško poveljstvo napadom na sovražno plovbo v tem morju,

se vidi iz vojnega poročila, da je bilo od 65 potopljenih in poškodovanih ladij v Crnem in Kaspijskem morju kakih 40 ladij zadetih v Kaspijskem morju. Kakor je znano, sovjetske sile za preskrbo severnega odseka z bencinom nimajo druge poti, kakor Kaspijsko morje in je zato potopitev vsake petrolejske ladje zanje velik udarec.

Pogovori s slovenskim ljudstvom: Dva zvona

Casnikar g. Alessandro Nicotera je imel snoti po radiu Ljubljana naslednje predavanje:

V prvih dneh se je zdelo, da so bili vsi Slovenci naši prijatelji. Nekaj mesecev pozneje se je zdelo, da so vsi naši sovražniki. Eden je snoval v tej smeri, drugi v drugi. Sedaj smo prišli v tretje dejanje tragikomedije, ko so na eni strani komunisti, na drugi strani pa protikomunisti.

V zgodovini — in nekega dne se bo morala pisati zgodovina o teh dejstvih — bo treba reči, da so pri nastopu slovenski uradni krogi tolerirali komunizem in da je protikomunistični nastop prišel iz naroda in sicer kot gibanje odpora in obrambe, naka je v Ljubljanski pokrajini nastal tudi uradni protikomunistični.

Toda za zgodovino bo treba poudariti, da so v začetku isti krogi z dobrim razpoloženjem gledali na komunistične priprave in to zaradi brihtne nade, da bodo lahko oni pobrali sadove setve nezadovoljnega podtalnega gibanja. Pri temki v obrekovanju okupatorja in v lahkonem rodoljubnem govorjenju, kateremu so svoje glasove primešali sami komunisti, se je ustvaril prav kmalu splošen koncert in le malo jih je bilo, ki so predvidevali, kako se bo vse to končalo.

Drži tedaj to zgodovinsko dejstvo o usodni napaki in nerazumevanju. Komunisti so dajali konkretno pomoč nekoliko skoraj vsi, ti pa so se naravnost podali k svojim načrtom revolucionarnja dežele.

Za to prevratništvo so torej več ali manj odgovorni vsi, razen nevedno ljudstvo. Seveda pa ta odgovornost narašča v razmerju s stopnjo kulture in socialnega položaja, ki ga vsakdo zavzema.

Danes je pozno vreči na dan opravičilo in je smešno predstavljati se za nevedneže, ko pa so se vsi zavedali, da gre za zakrivljeno politiko v škodo Italije. Odgovorni elementi so zavzeli stališče in zagovarjali obrazec — po-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Lepa slovesnost na vojaškem pokopališču

Ljubljana, 4. novembra.

Včeraj dopoldne je bila n italijanskem vojaškem pokopališču v Ljubljani slovesnost polaganja vencev na spomenik, ki je v središču pokopališča, kjer so trupla vojakov, umrlih med vojno 1915—1918 in med gveriljo proti komunističnim roparjem v Sloveniji. Ob strani spomenika je stala godba mestne posadke, skupina skvadristov in orožju in oddelek čet mestne posadke. Za vsak odsek grobov je Zvezni tajnik določil eno fašistično ženo, da položi cvetje na grob junaško padlih vojakov.

Ob 10 je prišel na pokopališče Visoki komisar, ki ga je spremljal Zvezni tajnik, general Montagna, ki je zastopal tudi poveljnika armadnega zbora, župan general Rupnik in podžupan com, Tranchida, kvestor, podnačelnik glavnega stana armadnega zbora, pokrajinska zaupnica ženskega fašija, tajnik fašija Ljubljane in druge civilne in vojaške osebnosti. Ko je skupina oblaisti stopila v sveti prostor, se je podala pred pi-

ramido, ki spominja na žrtve italijanskih bojevnikov, je godba zaigrala himno Piave in oboroženi oddelki so izkazali čast z orožjem. Prapor ljubljanskega fašija je bil ob strani spomenika v spremstvu skvadristov, ki so se vojskovali v več vojnah.

Visoki komisar, Zvezni tajnik, general Montagna in župan Ljubljane so položili lorveje vence in nato pozdravili po rimsko. Ko se je razvijala ta kratka slovesnost, so fašistične žene sipale cvetje na grobove tako, da je imel vsak grob svoje cvetje v spomin in zahvalo. Kot začarane so se ozivale vejice, ki pokrivajo grobove in se povežale s cvetjem, ki so ga polagale plemenite roke fašističnih žena na grobove. Po pozdravu pred grobovi padlih med veliko vojno se je Visoki komisar in ostale oblasti podal pozdravit grobove padlih v Sloveniji, nato pa je z dejanjem plemenitega tovarišstva pozdravil kostnico avstrijskih padlih. Tudi tu, kjer je žarel plamen v žaroh, so položili vence cvetja Visokega komisarja in župana in je bilo izkazano spoštovanje mrtvim.

Eksc. Visoki komisar se je udeležil izročitve plamena bataljonu Nizza

Visoki komisar je včeraj dopoldne posetil vojašnico, kjer so nastanjeni skvadristi bataljona »Nizza«, da prisostvuje obredu izročitve plamena, ki ga je poklonil general Ezio Garibaldi, odposlanec skupine Nizardo iz Brescie. Obred, ki se je razvil v okviru vojaške resnosti, so prisostvovali generalni poročnik Montagna, ki je zastopal tudi poveljnika armadnega zbora, Zvezni tajnik, podnačelnika Glavnega stana 11. armijskega zbora, glavni tajnik skupine Nizardo in druge vojaške oblasti.

Sprejet s predpisanimi znamenji, je Ekscel. Grazioli, ki ga je obremenil z generalom Garibaldi-jem in drugim oblasti pozdravil poveljnik bataljona, 1. senjor Tebaldi, vstopil na obširno dvorišče vojašnice, okrašene z venci in zastavicami, kjer je bil postrojen v orožju bataljon, katerega je predvedel centurion Bellomo. Ko je obšel železno vrsto, je general Garibaldi izročil nosilec plamen in je ob enem naslovil skvadristom povzdigujoče besede prostovoljskega duha ter naslovil pozdravne besede v svojem in v imenu Načelnika glavnega stana Milice, poudarjajoč svoj ponos, da ima pod svojim poveljstvom bataljon Nizza. Podrobno je opisal duhovni pomen plamena, ki je od Garibaldinske epopeje preveval duše legionarjev

in ki še vedno traja v tradiciji junaštva in slave. General Garibaldi je pokazal cilj, ki se zdi sijajen kakor zastava in ki bo dosežen za vsako ceno. Svoje plameneče besede je končal s pozdravom Nj. Vel. Kralju in Cesarju ter Duceju. Močno zvoči Garibaldijeve himne so zadoneli in zaključili resni obred, ki je zaradi svoje globoke vsebine, vere in ljubezni prevzel značaj obreda.

Visoki komisar, general Garibaldi in drugi oblastniki so se nato napotili v vojaško bolnišnico, kjer so jih sprejeli ravnatelj, vojaški kaplan in sanitetni zbor. Tu je general Garibaldi izročil vojni križec za hrabrost vojaku Arigu Megriju ki je bil ranjen v akcijah proti komunistom. Nagovoril je vojaka s pohvalnimi besedami ter se nato pogovarjal tovariško z vrlo črno erajco. Eksc. Grazioli, general Garibaldi in drugi zastopniki oblasti so se mudile drug za drugim pri vzglavju ranjenec, ter so za vsakogar imeli besede vere in tolažbe.

Poset se je vršil v ozračju plamenečega navdušenja in s tem je bila potrjena še enkrat neizbrpna vera junaških bojevnikov, ponosnih na darilo Domovine. Ti vojaki imajo samo eno željo: da bi čimprej zopet zavzeli svoje mesto v boju in v slavi.

Strašna smrt župana Bulca in tovarišev

Uradni zapisnik o poškodbah in vzrokih smrti izkopanih žrtev, ki so jih mučili in ubili partizani

Ekshumacija teh žrtev je bila 28. oktobra 1942., ter so pri tem sodelovali in bili prisotni kot prič: Brulc Janez, sin umorjenega bivšega župana, Babnik Nande, vojaški korat, M.V.A.C., Udovč Franč, Zajčji vrh štev. 2, Lojč Anton, Zajčji vrh štev. 11, Bartolj Jože, Stopič štev. 4. Že ob prvi ekshumaciji pokojnih žrtev so pričje mogle ugotoviti neštete poškodbe na truplih, katere so mogle biti zadane le od divjaške grobe nasilnosti. Župan Brulc Franc, je ležal v približno 1,20 m dolgi jami na trebuhu, noge je imel upognjene v kolenih nazaj. Na hrbtu in deloma na vratu mu je ležala velika skala. Nekaj metrov nižje sta v skupni jami ležala županov sin Jožef Brulc in poestnik Turk France zvita drug ob drugem; tudi ta jama ni bila dosti daljša od prve. V bližini in tudi v jama, ki je bilo najti sledove ognja — zoglele ostanke polen itd.

Da bi se strokovno zdravniško ugotovilo poškodbe na truplih pokojnih žrtev, je bil naprošen g. okrajni zdravnik dr. Korbar A., da pregleda trupla in da strokovno ugotovi nasilne poškodbe na truplih pokojnikov. Pregled se je vršil dne 29. oktobra 1942. v Stopičah pri mrtvašnici. Trupla so bila v glavnem prav dobro očuvana, ter je bila mogoča identifikacija poedinih žrtev.

Pri pregledovanju poedinih trupel je bilo na posameznih truplih ugotoviti sledeče poškodbe, ki so z gotovostjo bile zadane nasilno:

1. Na truplu pokojnega župana Janeza Brulca je bilo mogoče ugotoviti sledeče: Na glavi zdrobljene nosne kosti, oči in veke grobo iztrgane, porazane ali posekane zgornja in spodnja ustnica, jezik iztrgan ali pri korenu izrezan, ker ni bilo mogoče ugotoviti niti ostankov jezika, odrezano ali odtrgano levo uho. Na desni strani obraza popolnoma zdrobljena spodnja čeljust in lična kost. Na trupu spredaj obširne rdeče podpludbe, deloma ožgana koža in površni defekti, kot posledica silnih udarcev in paljenja z ognjem. Na desni roki manjkajo prvi trije prsti, na levi dva prsta. Nobena teh poškodb ni bila naravnost smrtna, tako, da je mogoče skoraj z gotovostjo soditi, kar kažejo tudi nekatere poškodbe, da je bil še živ zakopan.

2. Na truplu sina prve žrtve Brulc Jožefa je bilo ugotoviti: na glavi, oči z okolnim tkivom grobo iztaknjene, nos popolnoma zdrobljen, levo

uho odtrgano, desno uho do polovice odsekano, spodnja čeljust popolnoma zdrobljena, isto deloma tudi zgornja čeljust. Desna roka na treh mestih zlomljena. Na levi podlaktici močne poškodbe in podplute. Pokojnik je umrl verjetno vsled poškodbe možganov, kot posledice silnih udarcev po glavi.

3. Truplo tretje žrtve Turk Franceta, poestnika iz Zajčjega vrha štev. 6, kaže sledeče nasilne poškodbe: na glavi — na čelu velika rana, desna lična kost popolnoma zdrobljena, levo oko z okolico izbito iz lobanje, odbita ali odtrgana desna polovica nosu; najtežja, smrtna poškodba je zadaj za levim ušesom, na tem mestu je popolnoma zdrobljena lobanja in gotovo tudi poškodovani možgani. Desna roka v zapestju zlomljena, zlomljen je tudi palec na tej roki. Na obeh rokah so na obeh zapestjih globoke odrgnine, kot posledica vrvi ali verige s katero je moral biti pokojnik zvezan.

4. Truplo pokojnega Vidmar Antona, rojenega 12. I. 1912. iz St. Jošta štev. 15 kaže, da je bil pokojnik z vehementno silo udarjen po glavi tako, da mu je ta sila zlomila tilnik, kot posledica tega udarca je tudi popolnoma zdrobljena desna stran obraza.

5. Na truplu Vidmar Lojzeta, roj. 23. III. 1913. iz St. Jošta štev. 15. je na glavi ugotoviti, da ima popolnoma zdrobljen zatilnik in je bila ta poškodba gotovo smrtna. Na obeh rokah ima hude poškodbe — desna je v komolcu vsa zbita, leva ima popolnoma zdrobljeno zapestje.

6. Na truplu pokojnega Ovniček Franceta, roj. 11. XI. 1905. iz Zajčjega vrha štev. 4, je spredaj na prsih — za prst nad in znotraj prene bradavice na levi strani vidna urezna rana, ki sega skozi srce in je vidna tudi na hrbtini strani na odgovarjajočem mestu; edotiti je, da je bil s silo zaboden ležeč na hrbtu. Razen te smrtno poškodbe ima pokojna žrtev popolnoma zdrobljeno desno zapestje.

Razen teh naštetih poškodb je na vseh truplih najti sledove pečenja z ognjem in podpludbe na mnogih mestih po telesih, ki kažejo, da so bile vse žrtve prav kanibalsko mučene, predno jih je smrt rešila trpljenja.

Stopiče, dne 29. X. 1942.
Dr. Korbar, sanitetni referent v Novem mestu.

Botanični vrt v lepoti jesenskih barv

Ljubljana, mesto vrtov in nasadov, ima v svoji sredi se en biser, ki pa ga meščani kaj malo poznajo. Ta je botanični vrt. Prvi zvončiki, znanilci pomladi, prve trobentice in violice se odpro najprej na botaničnem vrtu. Tudi jesen, čas prelestnih barv, se v tem vrtu najprej opazi, ko prečena cveteti planinska flora, čeprav so ostale cvetice še v bogatem razkošju cvetov. Tedaj vemo, da je jesen blizu...

Mrzla megla oktobrskih dopoldnevov ovija vrhove stoletnih dreves in brani sončnim žarkom, da bi s toploto pobožali zadnje jesenske rožice, ki se stiskajo pod blede zelenimi listi in trepetajo od mrzle megle. Jesenske astra ali nebene, se s svojimi kot poletno nebo modrimi in od poljubov mrzle rose mokrimi cvetovi obračajo za božajočimi sončnimi žarki. Tudi jesenski podleski odpro na široko cvetne čase, da bi jim zadnji čmrli — trubadurji prinesli zaželeni cvetni prah, da bi jim ne bilo treba zadovoljiti se s lastnim pelodom. Korčki, ti nežni znanilci jeseni, povešajo trudne in mokre glavice. Le sončni žarek, ki se prikrade skozi orumenelo listje dreves zdrami zaspančka, da zadrži opojno okoli nje. Tudi temu so ure že štete, še nekaj dni in trudna glavica bo za vedno zaspala. Sem in tja vidimo vitkostebelne japonske anemone, ki z belimi in rožnatimi cvetovi krase jesen v botaničnem vrtu. Vsako noč umre nekaj teh rožic, tako, da bo ostal vrt kmalu popolnoma prazen.

Vendar pa je vrt navzle temu zanimiv. Sedaj zore ali pa se že dozoreli prav različni plodovi. Koliko plodov drobnih in karminastopokastih rdečih ima samo nešplevec (cotonaster). Med temnozelenim listjem se rdeči plodovi lepo odražajo in so kaj primerni za vazo. Tudi različni trni (crataegus) so polni dobrot za lačne ptičje kljune. Med njimi so najglasnejši kosi, ki hočejo povsod prvo mesto. Gotovo so si v svesti, da imajo na botaničnem vrtu še domovinsko pravico.

Pa ne samo plodovi, pač pa tudi semena drugih rastlin so zanimiva. Med njimi imamo neke vrste razstlino, ki napravi precej velike semenske glavice. V njih je na stotine semen, katera imajo za padala dolge svilene nitke, ki bi se dale najbrž dobro uporabiti za pridobivanje svil. Tudi buče so zanimive. Saj tu jih vidimo prav čudnih oblik. Med njimi je pač cyclerthra explodeus najzanimivejša, ker vrže seme po več metrov daleč, če se le dotakneš zrelega plodu.

Med tobaki, ki jih je okoli 15 vrst, najdemo havanski, viržinski, kuba, haiti, portoriko in še vse druge bolj znane vrste. Marsikateremu strastnemu tobakarju se bi sline kar pocedile, če bi videl lepe svetlorumene tobakove liste.

V isto družino spadajo tudi paradizniki. Na gredici poleg tobaka rastejo tri vrste divjih, še ne kultiviranih paradiznikov, ki imajo rumene in rdeče plodove podobne hruškam, slivam in češnjam. Se mnogi je drugih semen in plodov, ki so vredni, da se jih ogledamo.

Jesen je lepa tudi zaradi različnih barv listja. Ta lepota se posebno lepo vidi pri veliki množini drevia in grmovja v botaničnem vrtu. Različne vinske trte, divje in okrasne vzpenjave so že pobarvale svoje liste s temno karminasto barvo, kot bi bili oskropljeni s krvjo. Druga drevesa so postala svetlo rumena, pri nekaterih je listje počnelo ali porjavelo. Najlepši med njimi je ginkovec. Ta rastlina je doma na Japonskem in je do 30 m visoko drevo z močnimi simetričnimi vejami. Iglice (drevo spada h smrkam) so združene v večjo pahljačo in porumene v jesenskem soncu kaj hitro. Rahli sunki vetra trgajo posamezne liste, ki se kakor metulji citrončji pozibavajo, dokler ne padejo na tla. Toda, ko prva slana popari listje, se vsuhoje vsi listi na še zeleno trato, da se zdi, kot bi bila ta potresena s samimi cekini. Pravljica je kmalu končana. Proti nebu steza drevo mrzle in gole veje kot bi prosile od neba pomoči zaradi oropane oblačila.

Po vrtu se pridno gibljejo vrtinarjeve roke. Treba je izkopati vse rastline in gomolje, ki ne prenese naše zime. Vsem tem je potrebno pripraviti primerno zavetje. Tudi muze, oleandri, lavorike in različno drugo grmovje je treba presaditi v lonce in postaviti — kam? V rastlinjak boste razsodili. Da, toda naš botanični vrt ne premore rastlinjaka, čeprav se trudi vodstvo že gotovo 60 let, da bi se tudi na botaničnem vrtu postavil vsaj zasilen rastlinjak. Tako pa je treba vse rastline postaviti v primerne tople grede, v hišo in v sobe, kjer pa le slabo prezimijo.

Ko bo delo končano in bo sneg pokril vse rožice, da jim zima ne bo mogla škodovati, se bo pričelo delo s semeni. Na tisoče in tisoče vrečic s semeni bo treba urediti po rastlinskih

Za Miklavža izide

»Slovenčev koledar«

Naročite ga takoj po ugodnosti ceni 20 lir

Za kaj so umirali?

Umori tisočev žrtev, padlih od roke komunističnih oboroženih oddelkov, so povzročili med vsemi Slovenci silovit vtis. Pred vsemi, tudi takimi, ki so morda kdaj sočustvovali s komunistom in ga podpirali, leži nepobito dejstvo: tisoči umorjenih Slovencev; dejstvo, ki se nikakor ne daje več zatajati.

Ob teh umorih se sedaj mnogi sprašujejo in ugibajo: za kaj in za koga so umirali ti ljudje? Zakaj so bili pobiti? Vsako človeško dejanje vodi neke razlogi. Brez razlogov se to ni dogajalo. Tudi pri tem ogromnem morjenju so morali odločati neki premišljeni načrti, in to obojestransko, ne samo pri tistih, ki so pobijali, marveč tudi pri tistih, ki so se dali pobiti.

Ni treba veliko govoriti o namenih ubijalcev. Ubijali so zato, da si zagotove svojo oblast. Res je, da je tudi ogromno primerov ubijanja iz slasti ali iz osebnega maščevanja, ki je kakor plaz slo za načrtnim ubijanjem komunistične stranke. A vendarle je v glavnem vse to klanje bila premišljena akcija komunizma, da se izbeži svojih nasprotnikov, ki bi utegnili zavreti razvoj komunistične revolucije. O značaju komunizma, o njegovih namenih, o njegovem zadržanju do vere, Cerkve, narodnosti itd., smo že pisali. Vse to je negativno in skrajno pogubno.

Pozornost se nam pa tu obrača predvsem na ono vprašanje, za kaj in za koga so prav za prav umirale vse te žrtve. Ali ni bilo mogoče, če gledamo z njihovega stališča, izogniti se mučenju in smrti? Treba je pojasniti najprej neko drugo vprašanje: kdaj so začele padati žrtve in kdaj se je dvignil odpor proti komunistični revoluciji? Ali je odpor logična posledica tolikih grozodejstev in tolikih žrtev, ali pa so se ta grozodejstva začela izvrševati, žrtve začele padati zato, ker narod ni hotel sprejeti zahteve po revoluciji, ker je prešel v odpor proti komunizmu že prej? Danes na to vprašanje je lahko mirno in določno odgovorimo: grozodejstva, ropi, umori, požigi, ki jih je povzročil komunizem v Sloveniji, so posledica odpora ljudstva proti borbenemu brezbožstvu, borbe, ki jo je slovensko ljudstvo napovedalo komunizmu že takrat, ko so začeli nastopati prvi propagatorji komunistične revolucije. Zaman je skušal komunizem omajati poštenost slovenskega ljudstva. Ker je uvidel, da z zvijačnostjo in prepričevanjem ne more doseči svojih namenov, so začele padati žrtve.

Ni torej popolnoma resnično, da bi žele toliko žrtve in toliko škoda dvignila ljudstvo v odpor proti komunizmu. Resničnejše je drugo: ker se narod ni hotel ukloniti komunizmu, je komunizem zadivjal nad njim ter povzročil neslišno razdejavanje.

Žrtve torej, ki so padale od komunističnih streliv ali komunističnih nožev, so v glavnem padale za svoje protikomunistično prepričanje. V največjem delu pa je odpor ljudstva proti komunizmu zrastel iz verskih nagibov, in tudi žrtve so posledično padale zaradi pripadnosti k verskemu prepričanju. Ne zanikamo, da je bilo tudi mnogo primerov masovne podivjanosti komunističnih tolp, ki so morale iz drugih nagibov, bodisi iz slasti, bodisi zaradi očitkov vesti, bodisi zaradi materialnih koristi, bodisi zaradi osebnega maščevanja; toda vodilni nagib na obeh straneh je bil vendarle borba vere proti neveri. Za to resnico imamo danes že veliko jasnih dokazov, tudi iz sodnih zapisov partizanskih sodnikov. Svetli primeri stopiškega župana Brulca, učiteljske Čebulje, Cilke Sušteršičeve, župnika Komljanca in kmeta Saloharja iz Vrhov, ki so bili vsi stavljeni pred zahteva, da se odpovedo katoliškemu prepričanju, nam poleg tolikih in tolikih drugih primerov dovolj zgornovo odgovore na vprašanje, za kaj in za koga so umirale naše žrtve: umirale so za svojo krščansko zavest, umirale so za vero.

Ogromno klanje, ki ga je izvršila nad Slovenci komunistična stranka, nima torej le v splošnem značaja protiverskega dejanja, marveč je tudi v mnogih posameznih primerih dokazano, da so se žrtve dale zavestno pobiti zato, ker niso hotele zatajiti svoje vere.

In to je prav tisto, kar moremo nasproti toliki sramoti, ki jo je mednarodni komunizem napravil Slovence, postaviti kot protitež, kot junaštvo, ki daleč odtehta ves greh in zločinstvo komunizma. Naši mučeniki, ki so se radi dali ubiti sredi najhujših muk, kakor pa da bi privolili v komunizem in s tem zatajili vero, so nam vrnil čast, ki nam ga je vzelo divjanje brezbožnega komunizma.

družinah, jih izpisati ter izdati seznam. Te seznane razpošle vodstvo v tuje države po botaničnih vrtovih, kjer jih pregledajo in nekatere naroče. In zopet priročaj seznami nazaj. Tu ugođe kolikor je mogoče želim naročnikov, ter odpremijo semena. Seveda dobi tudi naš vrh mnogo seznamov tujih vrtov in seme prav tako naroči. Pred to svetovno vojno je imel vrt stike z več kot 150 drugimi vrtovi.

Kot vidimo je naš botanični vrt znan daleč naokoli, tudi v prekomorskih državah, saj je pošiljal seme tudi na Japonsko, Avstralijo, Ameriko, Javo itd.

Ljubljanski botanični vrt je odprt vsakomur in sicer brez vstopnine ob navadnih uradnih urah. Izkoristimo sedaj zadnje lepe jesenske dneve in obiščimo vrt, da se homo navžili zadnjih jesenskih krasot.

KULTURNI OBZORNIK

Slovenska slovstvena čitanka

Pri pokrajinski šolski zalozi v Ljubljani je izšla v vrsti novih učbenikov Slovstvena slovenska čitanka za višje razrede srednjih in sorodnih šol, ki je bila odobrena z odlokom Visokega komisarata za Ljubljansko pokrajino dne 31. avgusta 1942-XX. Cena 38 lir.) Tako smo dobili za sedaj nekaj nadomestek Grafenauerjevih čitank za višje razrede srednješolskega pouka, ki so bile že zdavnaj razprodane ter smo zadnja leta bili v teh razredih gotovo brez pravih učbenikov ter navezani na učiteljevo besedo in razumevanje. Sistematično delo naših znanih čitankarjev je lepo končalo svoje delo za polaganje temeljev pouku slovenščine in slovenskega slovstva ter literarne umetnosti sploh za nižje razrede srednjih šol, literarni pouk za višje razrede pa je prav zaradi večne se spreminjajočih učnih načrtov ostal še v načrtu sistematične obdelave. Sedanja Slovenska slovstvena čitanka je napravljena po Grafenauerjevih čitankah za višje razrede srednjih šol (I—IV knjiga), ter tako v eni knjigi (str. 300) prikaže celotni razvoj slovenske literarne zgodovine od najstarejših začetkov narodne in cerkvene književnosti do najmanjših pesnikov in pisateljev v lepi kronološki ureditvi in z najzanimivejšimi zgledi. Tako smo s to knjigo dobili po srečno antologijo slovenskega slovstva, ki naj nudi gradivo za pouk slovenske slovstvene zgodovine v višjih razredih naših gimnazij in njim sorodnih šol. Ze prej so se Grafenauerjeve čitanke odlikovale po tem, da nudijo mnogo čtiva, na podlagi katerega naj pride dijak sam do lastne sodbe o pisatelju: tu pa so odpadle vse opombe ter je ostal samo še tekst, kategorično izbran in smotno prikazan. Dijak, ki ga grebira v tem sistematičnem izboru, dobi najboljše prijeme za pravilno oceno pisatelja, pa tudi za čas in pomen dotičnega literarnega pojave. Učiteljeva živa beseda mu more vtis samo še ojačiti ter literarne pojave samo še osvetliti z razložitvijo življenjskih in socialnih razmer osebe in časa ter občinstva. Nedjaku bo pa ta antologija lepa galerija slovenskih kulturnih delavcev ter problemov, ki so jih reševali za povzdigo kulture jezika in življenja sploh ter lepote še posebej. Sketova stara slovstvena čitanka je dobila novega sodobnega in moderno izpopolnjenega naslednika za šole, za občinstvo pa je ta izbor naravnost edina izbrana antologija, ki za morem predstavi tudi tujcu, želečemu se spoznati z našim duhovnim razvojem po besedah in delih pisateljev samih.

Lepo je postavljeno temelj poučevanju slovenskega slovstva z obširnim izborom najlepših slovenskih pripovednih pesmi ter narodnega blaga sploh. Srečno uvaja to narodno pesništvo stara legenda Od kod zemlja?, ki jo je zapisal Trdina, pa jo razbral v zadnjem letu dr. Grafenauer, dokazujoč, da sega njen postanek še v razdobje skupnega življenja Slovanov v Zakrpatju. Častiljiva starina, ki zasluži častno mesto! Nato slede zapisi drugih pesmi ter prenaresbe, pri katerih je vedno označen zapisnikar oz. prireditelj. S pre-

govori in reki se zaključuje ljudsko izročilo. Nato sledijo zgledi in dokumenti našega pismenstva, ki se ni književnost, dasi novejši raziskovalci najstarejših naših jezikovnih spominkov govorijo sedaj tudi že o stilističnih vrednotah tega pismenstva ter bi tako spadal že v književnost (literarna vrednost II. brižniškega spomenika). Tu so ti naši rokopisni spomeniki do Trubarja tako jasno podani, da je viden prehod iz staroslovenščine (Zografski zbornik) v slovenščino kot samostojen jezik. Staroslovenščina je podana v transkribirani slari cirilici (ne galgolic) ter vsaj bistveno poznanje staroslovenščine tvori temelj slovenskemu jezikovnemu pouku. Slovensko književnost začneja Trubar, katerega podoba nosi tudi naslovna stran knjige. Protestantška doba je prikazana v lepih odlomkih z vsemi problemi dobe in svojega hotenja, s kolebanjem med pisavo — zgled slovenske pisave v gotici — in neustaljenostjo črk ter ljubeznijo do slovenskega jezika in novega duhovnega toka. Tu kakor v poznejši katoliški dobi je mnogo člankov prevedenih iz nemščine ali latinščine, iz katerih je jasnejše videti napor dotičnih pisateljev in kar tudi načeloma spada v slovensko književnost, saj so izraz slovenskih mož in naših razmer; z tu po svoji tujejezični praksi označujejo čas. Z baročno, poljudno romarsko ter obrobno pokrajinsko književnostjo tega časa pridemo k Zoisovemu krogu ter pozneje od Čebelarjev k realizmom, modernim in najmlajšim do Voduška in Ingoliča, ki v pesmi in prozi zaključujeta portrete naših pisateljev. Zanimive so primerjave med raznimi grafikami ter raznimi prevodi istih odlomov iz sv. pisma (hudobni duh iz-

kuša Jezusa), kar je pedagoško velike vrednosti. Prav tako tudi o literarnih sodbah istih pesnikov (o Prešernu). Originalni natiski jezika posameznih pisateljev raznih dob kažejo napredek slovenskega literarnega jezika, izbor najlepših in najznačilnejšega pesništva pa razvoj sloga in literarnih vrst. Pri pesnikih moderne dobe — od Zupančiča dalje — je vpoštevana tudi italijanska literatura v toliko, da so prevzeli prevodi iz italijanščine, ki so značilni v dveh smereh: kot prevod iz italijanskega klasika ter kot pesniško enakovredno, za prevajalca značilno delo. Tako imamo v Zupančičevem prevodu Danteja (dva speva Komedije), v Gradnikovem Petrarco itd. Prav tako so tudi vpoštevani italijanski motivi naših umetnikov, kot n. pr. pri Sardenku ali najznačilnejše pri Izidorju Cankarju — klasičen primer o stilih iz S poti: Kako je bilo pri pogovoru Ramea z Julijo? Isti ima tudi Triziano Assunto ter prevod Michelangela v prozi. Ta novost naj služi kulturnim stikom dveh narodov, kakor se je pokazala v delih naših odličnih kulturnih delavcev.

S to Slovstveno čitanko za višjo gimnazijo je ustvarjen dober temelj za poznejša sistematična berila po posameznih razredih, ki bi vključevala tudi literarno-zgodovinski kritični razbor. Za sedaj nudi samo tekste, branje v tako srečnem izboru, da ga priporočamo tudi nedijakom, ki jim je ljuba podoba slovenskega kulturnega prepoda in duhovne zgodovine sploh, kakor se kaže v razvoju našega jezika in v delih, napisanih v našem jeziku. To je za današnji čas velika vrednost te antologije ne samo za šolo, temveč za Slovence sploh.

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 5. novembra: Zaharija in Elizabeta; Svetilne škofije; Epistrema, sveta žena in mučenica; Let. spoznavalec.

Petek, 6. novembra: Lenart, opat; Sever, škof in mučenec; Feliks, mučenec; Atik, spoznavalec; Vinok, opat — 1. petek.

Novi grobovi

† V ljubljanski splošni bolnišnici je umrla g. Kralj Marija iz Rake. Pokopali so jo na pokopališču pri Sv. Križu. Naj v miru počiva!

Zlata in srebrna poroka v Zeleni jami

Dne 5. novembra praznuje v Zeleni jami v kapeli otroškega zavetišča zlato poroko upokojeni mornariški generalni komisar Rupert Pivec s svojo soprogo Ano Pivec roj. Huber.

Zlata ženina je bil roj. 17. okt. 1863 v Zrkoveh pri Mariboru, ljudsko šolo je obiskoval pri D. M. v Brezju, gimnazijo pa v Mariboru in v Novem mestu, kjer je maturiral 1883. Po odsluženem enoletnem vojaškem roku je bil 1884 sprejet v službo pri bivši a. o. vojni mornarici v Poli, ki ji je posvetil vse življenje. Od 18. septembra 1895 do 6. junija 1897 je napravil službeno pot okrog sveta na korveti »Saida«. L. 1905 je bil premeščen k mornariški sekciji na Dunaju; nato je do 1909 služboval zopet v Poli, od 1909 do 1915 pa ponovno na Dunaju in je bil večkrat zastopnik mornarice pri a. o. medparlamentarnih delegacijah na Dunaju in v Budimpešti. Vojska L. 1915—1918 je prebil zopet v Poli, nato je bil pol leta šef mornariške penzijske likvidacije v Ljubljani, naslednje leto pa na Dunaju, kjer je bil upokojen kot generalni komisar. 1919—1920 je bil član jugoslov. likvidacijske komisije na Dunaju. Nato se je preselil v bližino svojega rojstnega kraja, v Maribor, kjer je bil od 1921—1931 ravnatelj tovarne za brušenje stekla »Kristal«. Več let je bil tudi občinski svetnik. Od 1. 1932 živi skupno s svojo poročeno hčerko dr. Melito Stele-Pivcevo v Zeleni jami.

Poročil se je dne 5. novembra 1892 na Dunaju z g. Ano roj. Huber, hčerko steklarskega mojstra v Lenuagasse v VIII. okr. in občinskega svetnika ter zvestega sodelavca krščanskega socialnega dunajskega župana dr. Karla Luegerja. Kot Dunajčanka se je gospa Ana prav dobro znala v najrazličnejših miljeih, ki jih ji je naklonilo življenje. Dunaj, Pola, Zrkovec, Maribor in nazadnje Ljubljana.

Zivljenski večer preživljata elavljena, ki sta v septembru stopila v 80. leto življenja, pri hčeri, zetu in vnukih. Srebrno poroko sta praznovala 1917 med prvo veliko vojno. Dolgoletnemu naročniku našega lista želimo, da bi vsaj demantno poroko mogel praznovati v miru!

V Zeleni jami v krogu svoje družine praznuje dana 25-letnico zakonske skupnosti ugledna zakonca g. Kolenc Jože in njegova soproga g.

Veronika. Danes bosta obnovila pred oltarjem v kapelici sv. Vincencija zakonsko obljubo, katero sta storila na današnji dan pred 25 leti v Stopičah pri Novem mestu. Njuna življenska pot ni bila sicer posuta z rožicami, vendar sta kot ugledna katoliška zakonca s krščansko potrpežljivostjo prenašala vse tegobe življenja, tako da je njen zakon srečen in v zgodnji katoliškega zakona. — Kot dolgoletnim naročnikom »Slovenca« jima iskreno čestitamo k njunemu jubileju in jima želimo, da bi dočakala še zlato poroko.

— Milo jesensko vreme. V dobrih 24 urah se je poprej hladno vreme omililo in v sredo se je pojavil milejši vremenski val, ki je prinesel primerno veliko vlage, a tudi primerno toplejšo jutro, to pot brez barjanske megle, kar je spet znamenje, da se bo vreme hitro preokrenilo. Tudi barometer je nekam zanihal, kar kaže na dež. Barometer pada, termometer pa se dviga, da se tako po domače izrazimo. V torek je bila dosežena najvišja dnevna temperatura +13,2°, od zjutraj do 14 v torek se je dvignila kar za 10 stopinj. V sredo je bil za znanovan tudi višji jutranji temperaturni minimum +7,8° C. Lani osorej je bilo prav mraz. Ravnanje pokrivala do 20 cm visoka snežna odeja. Pozneje je natsopilo južno vreme, nato pa je sredi novembra pritisnil prvi, močnejši mrzli val. Letos je še nekam toplo in nismo še imeli slane, niti ni še jutranja temperatura zdrknila pod ničlo. Barometer je v sredo zjutraj padel na 765,3 mm. Je še vedno nad normalo. Sedanje vreme je kaj ugodno za nabiranje in grabljenje stelje. Na njivah se pospravljajo zelje.

— Razne nesreče. Na kirurškem oddelku splošne bolnišnice v Ljubljani so bili sprejeti nekateri poškodovanci, ki so utrpeli hujše poškodbe raznih telesnih delov. Ivan Lovše, 40-letni delavec, doma v Zgornjem Kašlju, je bil zaposlen pri nakladanju hlodov. Težak hloď mu je padel na levo nogo in mu jo zlomil. Stari Simon Čampa, doma iz Zapotoka pri Sodražici

je še kljub sedmim križem, saj je star že 75 let, čil in krepak, da se sam zleze na jablo in obira jabolka. Pred dnevi pa je imel nesrečo, da je padel z jablo in si zlomil desno nogo. Delavca Francka Golobova na lgu ima 67 let. Padla je in si močno poškodovala desno nogo. Delavcu Albertu Lazarju v Ljubljani je padla opeka na glavo in mu prebila lobanjo.

— Stenografski posebni tečaji — dnevni in večerni — se prične 6. novembra. Začetni in nadaljevalni oddelki, brzoepisne vaje po diktatu. Specialni tečaj po hitri in najuspešnejši metodi. Učnina nizka. Posebni oddelki za dijake inje. — Posebni tečaj za strojepisje, knjigovodstvo, jezike i. t. d. — Vsi tečaji so priznani od pristojne šolske oblasti. Novi prospekti s slikami in informacije na razpolago pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

— Dve žrtvi na viševem brodu. V bregenskem gozdu vozil čez reko Ach viseči brod Lastnik broda je bil poklecan, da bi prepeljal neko žensko čez reko. Ko se ni vrnil domov, so ga šli iskat in našli brod prazen sredi nad reko. Truplo brodnika so našli tisoč metrov daleč od broda v reki, truplo ženske pa še niso mogli najti. Očividno so se med vožnjo odprla vrata kabine in je ženska padla v pet metrov globoko reko. Brodnik, ki je bil znan dober plavalec, je hotel žensko rešiti, pa se mu zaradi visoke narasle vode ni posrečilo in sta oba utonila.

— Tajna komunistična organizacija v Sevilu odkrita. V Sevilu na Španskem se je policiji posrečilo, da je odkrila tajno komunistično organizacijo in aretirala iz 17 članov obstoječi tako imenovani revolucionarni odbor. Hišne preiskave pri komunistih so odkrile obsežen agitacijski material, ki ga je organizacija dobila od uradnega angleškega zastopstva v Španiji.

— 26 smrtnih žrtev letalske nesreče. Pri Gibraltarju se je zgodila strašna letalska nesreča. Veliko štirimotorno prometno letalo je priletelo z Malte z 38 osebami. Že skoraj na cilju pa je letalo nenadoma padlo v morje. Samo dvanajst oseb se je moglo rešiti, 26 jih je pa utonilo.

— Črnci vidijo tudi ponoči. Splošno je znano, da z napredovanjem kulture postajajo človeški čuti slabši. Vid, sluh, in vonj so pri divjih narodih neprimerno ostrejši kakor pri pripadnikih narodov, ki imajo visoko razvito kulturo. Nov dokaz za ta pojav so prinesle znanstvene preiskave, ki so jih izvršili v Italiji glede vida. Z večimi tisočji belih in črnih ljudi so napravili naslednji poskus: V popolnoma temnem prostoru se je postavil zdravnik 40 metrov daleč od poskusnih oseb. Držal je v roki palico, ki je bila na eni strani prepletna z belim papirjem. To palico je obračal proti poskusnim osebami zdaj s prepletno stranjo, zdaj z neprepletno stranjo, vodoravno in navpično. Izkazalo se je, da so vsi črnci mogli razločiti beli papir v popolni temi, medtem ko je le nekaj belih ljudi moglo razločiti beli papir še le potem, če se jim je zdravnik s palico približal na petnajst metrov.

— Ščurke iščejo s časopisnimi oglasi. V praških listih je te dni izšel oglas, da se iščejo živi ščurki po pet pfenigov. Najprej so mislili, da je to neokusna šala. Nato se je pa izkazalo, da potrebuje žive ščurke neki znanstveni preizkuševalni zavod za poskuse. Vodja zavoda se je najprej obrnil na različne trgovine z živalmi, pa je dobil povesod odgovor, da ščurkov ne prodajajo. Nato je poskusil svojo srečo v nekaterih velikih pekarijah, kjer so ga pa tudi zavrnili, po nekod celo na žaljiv način. Končno je poskusil z oglasom. To je pomagalo. Prišlo je toliko ponudb, da je potreba zavoda — 200 ščurkov tedensko — krita za dolgo časa.

— Zastavljavnica postala nepotrebna. Zastavljavnica v Plznu je v likvidaciji. Vsi uradniki so že nastopili druge službe. Opustitev zavoda se utemeljuje s tem, da je zaradi zboljšanja socialnega položaja postala širokim slojem zastavljavnica nepotrebna.

Ljubljana

Odpovedan glasbeno-instrumentalni koncert

Zaradi nepričakovanih ovir je odpovedan glasbeno-instrumentalni koncert, ki naj bi bil prirejen v Ljubljani 7. in 8. novembra.

Vsi tisti, ki so že kupili vstopnice za ta koncert, jih lahko vrnejo pri blagajni opernega gledališča.

Za Miklavža izide

»Slovenec koledar«

Naročite ga takoj po ugodnostni ceni 20 lir

1 Stolna kongregacija Kraljice presv. rožnega venca in stolna kongregacija Marijinega varstva za gospe imata skupno sv. mašo s skupnim obhajilom v petek, 6. t. m. ob četrta 7 v kapeli v Alojzijevecu. Pridite polnoštevilno!

1 Na 1. moški meščanski šoli v Ljubljani (Prule) se prične redni pouk v ponedeljek, dne 9. novembra v šolskem poslopiju na Prulah. Ta dan naj pridejo učenci v šolo ob 10.30 dopoldne. Oni učenci, ki iz opravičenega vzroka niso mogli doletj opraviti kakega izpita oziroma se vpisati v šolo, morejo to opraviti še v dneh 9. in 10. novembra. Opozorjajo se, da je to zadnji rok.

1 Jakopičev paviljon bo te dni zopet oživel. V nedeljo 8. novembra 1942 ob 11. uri bo odprta razstava, na kateri bodo razstavljena dela kiparjev J. Kalina, K. Putriha in slikarjev S. Kregarja in N. Omerse. Razstavljenih bo 70 del, in to samo nova. Prav gotovo ne bo nikogar, ki bi zamudil obisk te zanimive razstave slovenskih umetnikov. Vabljeni ste vsi. Posebnih vabil ni.

1 Visokošolci-ke in dijaki-inje, ki obiskujete redne srednje, strokovne in visoke šole, porabite svoj prosti čas čim koristneje, da se priučite tega ali onega praktičnega predmeta. Dne 6. oktobra se pričnejo posebni tečajji za strojepisje, stenografijo, knjigovodstvo, italijansko itd. (Izbira predmetov po želji). Vsi tečajji so priznani od pristojne šolske oblasti. Učnina zmerana. Tečajji bodo trajali 3-4 mesece, tedensko do 4. ure pouka. Podrobne informa-

Bojišče v Egiptu: Angleški top, ki so ga zaplenile italijanske čete in nato uporabljale proti Angležem.

cije: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

1 Simfonični koncerti v Ljubljani: Za letošnjo koncertno sezono in ima Glasbena Matica ljubljanska v svojem načrtu celo vrsto simfoničnih koncertov, ki se bodo vršili na pobudo članov opernega in radijskega orkestra, ki so se združili v simfonični orkester. Serijo teh koncertov bo otvoril ponedeljkov koncert v veliki unioński dvorani z naslednjim sporedom: 1. Smetana: Libuša. Slavnostna predigra; 2. Čajkovski: Koncert za violino in orkester. Violino solo bo igral violinist Albert Dermelj, eden najdelavnejših pa tudi najbolj nadarjenih naših mladih violinistov; 3. Schubert: Nedovršena simfonija; 4. Verdi: Siciliske večernice. Predigra k istoimenski operi. Orkester, ki je v polni zasedbi, bo vodil priznani naš dirigent gospod Drago Mario Sijanec. Spored je izvrstno sestavljen in bo nudil gotovo prvovrsten užitek, za katerega nam jamčijo vsi priznani sodelavci, dirigenti, solisti in člani simfoničnega orkestra. Namen vseh teh koncertov je popularizirati simfonično glasbo, zato so tudi cene tako nizko nastavljene, da je obisk vsakemu mogoč. Sedeži od 5 do 15 lir, stojališča po 4 lire, dijaška po 2 liri so v preprodaji v knjigarni Glasbene Matice. Začetek koncerta bo točno ob 18. uri v ponedeljek 9. t. m. v unioński dvorani.

DRUŽINSKA PRATIKA

ZA LETO 1943

JE IZŠLA IN SE DOBIVA

v nakup v prav vseh knjigarnah kakor tudi v boljših trgovinah in tratuah

Cena Izvodu L. 2.-

Zahtevajte povsod le našo DRUŽINSKO PRATIKO!

1 Učite se strojepisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečajji — dnevni in večerni — prične 6. novembra. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Učnina zmerana. Specialna stenografska šola! Največja moderna strojepisnica. — Oddelki tudi za dijake-inje. — Posebni tečajji za stenografijo, knjigovodstvo, italijansko. Izbira predmetov po želji. Vsi tečajji so odobreni od pristojne šolske oblasti. — Novi prospekti s slikami na razpolago: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

1 Opozorjamo, da bo v petek popoldne predstava ob 15. Ponovili bodo Gregorinov dramatski cikel »Oče naš...« prvič po znižanih cenah od 15 lir navzdol.

1 Prva mladinska predstava v tekoči sezoni bo v nedeljo ob 10.30 dopoldne. Igrali bodo »Snežgled« v stihih Pavla Golie. V tej priredbi imata poleg glavnih oseb velik uspeh razbojnika Fricca in France.

1 Čas zahteva, da se naučimo čim več svetovnih jezikov, zato se vpišite čimprej v jezikovne tečaje, kjer bomo po lahki, razumljivi in hitri metodi poučevali vse moderne jezike, predvsem italijansko, nemščino in francosko. — Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in 14 do 16. Jezikovni tečajji, Mestni trg 171.

1 Staršem dijakov srednjih, strokovnih in ljudskih šol. Vpeljali smo dopoldanske in popoldanske ure za dijake(inje) vseh sr., strok. in ljudskih šol. Vsak dijak ima dve uri dnevno pouka (razlaga, popravila nalog, izpraševanje). Vodimo stalno skrb za vsakega dijaka tudi na šoli, katero obiskuje. One dijake, ki redno ne obiskujejo šole, pripravljamo po učnem načrtu, da koncem leta lahko polagajo razredni izpit. Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in 14 do 16. Korepetitorij, Mestni trg 171.

V vsako hišo »Slovenca«!

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama, Četrtek, 5. novembra ob 16.30: Sestero oseb izbe avtorja, Red A. — Petek, 6. novembra ob 15: Oče naš, Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Sobota, 7. novembra ob 16: Hamlet, Izven. Cene od 18 lir navzdol. — Nedelja, 8. novembra ob 10.30: Snežgled, Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob 16.30: Deseti brat, Izven. Cene od 18 lir navzdol.

Opera: Četrtek, 5. novembra ob 16: Don Pasquale. Red Četrtek, 6. novembra ob 16: Bocaccio. Opereta. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

ROKODELSKI ODER. »Firma«. Je naslov odlični komediji, ki jo bo vprizoril Rokodelski oder v nedeljo 8. nov. Dejanje nas popelje k bogatemu veletrgovcu Brandtu in gledalški igralki Otoci Heleni. Za smeh in dobro voljo bosta skrbela Brandtov knjigovodja in administrator Hiliček in hudomušna kardiobanka Marta Vsem, ki si žele prijetnega razvedrila, obisk toplo priporočamo. — Opozorjamo na začetek, ki bo točno ob pol 3. konce pa ob 6.45. Preskrbite si vstopnice v predprodaji, ki bo na dan predstave od 10—12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova 12-1.

RADIO. Četrtek, 5. novembra: 7.30 Pisana glasba — 8 Napoved časa — Poročila v italijansko — 12.30

Plošče — 12.30 Poročila v slovensko — 12.45 Koncert Klasičnega tria — 13 Napoved časa — Poročila v italijansko — 13.10 Pet minut gospoda X 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensko — 13.20 Izmenjalni koncert z Nemčijo — 14 Poročila v italijansko — 14.15 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec — Pisana glasba — 14.45 Poročila v slovensko — 17.15 Pesmi za vse okuse vodi dirigent Segurini — 19.20 Poročila v slovensko — 19.45 Romanca — 20 Napoved časa — Poročila v italijansko — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovensko — 20.30 Vojaske pesmi — 20.45 Literarna prireditev družbe EIAR: Prijatelj Fric — glasba: Masengni V odmorih: predavanje v slovensko, zanimivosti v slovensko, poročila v italijansko.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1, mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Viš. Tržaška cesta 48.

POIZVEDOVANJA. Izvabila se je ob Ljubljani — Smartinska — na pokopališču v petek 30. oktobra zlata damska ura z zapustnico. Najditelj se naproša, da jo proti nagradi vrne na upravo »Slovenca«.

Z Gorenjskega

V Cerkljah grade vodovod. Cerklje in nekaj okoljskih vasi je dobivalo doslej pitno vodo iz nekega javnega potoka. Preiskava vode v potoku pa je imela neugoden uspeh, zato so sklenili zgraditi nov vodovod. Cevi so že nabavljene in talna dela, ki jih opravljajo domačini sami, so že v polnem teku. Upajo, da bo voda tekla že pred zimo. Načrt je izdelal in dal vsa potrebna navodila državni zavod za gospodarstvo v vodo.

Dekleta vojne pomožne službe v Kranju. Te dni se je pripeljalo v Kranj 40 deklet vojne pomožne službe. Na kolodvoru jih je sprejela okrožna uprava in jih spremlja v njihovo skupno bivališče v strankinemu domu. Dekleta bodo v Kranju zaposlena v javnih uradih stranke in države.

Poročil se je v Vodica gasilec Alojzij Gubanc z Julijo Jerovšek.

Nepoštena služkinja. Nedavno je stopila na Jesenicah pri inž. Oroszyju v službo poročena hišna pomočnica Terezija T. Po treh dneh si je stanovanje v toliko ogledala, da je v času, ko je bila sama doma, ukradla več oblek in dragocenosti in s plenom izginila. Aretirali so jo v Kamniku, kjer se je hotela skriti.

S Spodnjega Štajerskega

Umrla je v Mariboru zasebnica Ana Vrežak stara 53 let. V mariborski bolnišnici je umrl 48letni posestnik Alojzij Korošec iz Zg. Dupleke. V Celju sta umrli 25letna Greti Zamparutti in 79letna Uršula Bučar.

Vlak ga je povozil. Dne 29. oktobra je na postaji Šostanj povozil osebni vlak 39letnega krojača Venceslava Nemca. Bil je takoj mrtev.

Nesreče. Posestnik Stefan Vihar, 53let star, iz Radilca pri Slivnici je padel s podstrešne čimnate in si zlomil ramo. Dimnikarjeva žena Julijana Purčaj iz Maribora si je po nesreči zastrupila desno rok. Med potjo v cerkev je 75letna posestnica Franciška Terant padla tako nesrečno, da se je hudo poškodovala na glavi. 53letna posestnica Marija Breznik iz Negove se je peljala s konji, ki so se pa splašali. Breznikova je padla z voza in dobila hude nožne poškodbe. 36letni konjski hlapec Jožef Vodušek iz Braslovč je padel s kolosa in se tako hudo poškodoval po glavi, da je nezavesten obležal.

Iz Hrvaške

V Zagrebu je umrl poznani upokojeni srednješkoli profesor dr. Jozo Dujmšić, ki mu je bil prirejen lepo pogreb.

Zanimanje za stenske časopise v Zagrebu. V Zagrebu izhaja skoraj vsak teden stenski časopis, ki ga izbečajo tvrdke v izložbenih oknih in ga tudi lepjo na zidove. Zagrebčani se z velikim zanimanjem ustavljajo ob stenskih časopisih, jih prebirajo in si ogledujejo slike. Med slikami vzbujajo posebno zanimanje slike z obiska Poglavnika NDH na vzhodnem bojišču, dalje slike hrvaških norecev-dobrovoljcev na vzhodnem bojišču in ob vzhodnem morju, slike z afriškega bojišča in s Kavkaza.

Ženske bodo čistile zagrebške ulice. Pred nedavnim je zagrebška občina pozvala ženske, naj se prijavijo kot snazilke za čiščenje ulic. Časopisje odobrava ta poziv in pristavlja, da morda ni več daleč čas, ko bodo ženske pozvane tudi še v razne druge in morda tudi še težje poklice. Pri tem opozarja na zgled v Nemčiji, kjer ženske z uspehom opravljajo službo na cestnih in državnih železnicah.

Prireditve za nemško zimsko pomoč v Zagrebu. 30. oktobra je bila v hrvaškem državnem gledališču v Zagrebu prireditve za nemško zimsko pomoč. Prireditve je obsegala pester koncert, na katerem je nastopila godba nemške vojne komande in pevski zbor nemškega letalskega zbora v Zagrebu pod vodstvom kapelnika Frica Massa. Zagrebčani so se prireditve udeležili v lepem številu.

Operne predstave za ustaško delavstvo. Kulturno-prosvetna zajednica hrvaške delavske zveze je priredila konec oktobra prvo operno predstavo za ustaško delavstvo. Igrali so »Nikola Subica Zrinjskega«. Predstava je bila razprodana, kar je razumljivo, saj so bile vse vstopnice po 10 kun. Podobne delavske predstave bodo prirejale še večkrat.

Ureditve dečjega doma v Banjaluki. V Banjaluki so preuredili veliko zgradbo v dečji dom. V tem domu bodo dobili streho otroci padlih in otroci beguncev. V domu bodo otroci dobivali celotno oskrbo, pa tudi obleko in obutev. Begunci sami, katerih je v Banjaluki precej, pa so dobili od državnih oblasti podporo v znesku enega milijona kun.

Nekaj za mlada srca

Ukradene strešice

Miško Maček je bil vajenec pri slaščičarju Zežlju in je bil prav priden in pošten fant. Mnogo se je trudil, da bi se dobro naučil sladke slaščičarske obrti in vedno je tekal sem ter tja; enkrat je bil v blesteh čistih kuhinji, enkrat v trgovini, nato pa spet s tortnimi škatlami na poti k odjemalcem. Njegova bela slaščičarska obleka z visoko kapo se je kar svetila od enačnosti, in otroci so bili vedno veseli, če so od daleč zagledali slaščičarja Mika, kajti vedno je imel v žepu kaj sladkorčkov zanje.

V Zežljevi trgovini je visela stara slika, ki je predstavljala starega očeta gospoda Zežlja, častiljivega gospoda z rdečo zametno suknjo. Videti je bila, ko da oči tega starega ves čas eleda vsakomur, kamor koli gre po trgovini. Pred to sliko je Miško občutil kar nekaj svet strah in nikdar si ni upal posladkati se malo, s katero od dobrih reči, ko so bile razstavljene naokrog, kajti zdelo se mu je, da ga častiljivi praded ves čas strogo opazuje.

Tedaj se je zgodilo, da je dobil slaščičar Zeželj veliko naročilo. Mestni župan je priredil veliko zabavo in je naročil ducat najfinjših tort iz mandeljnovga testa in čokolade, ki naj bi bile vse okrašene z mestnim grbom in začetno črko županovega imena — bilo mu je ime Solar. — Grb in črka naj bosta vliita iz marcipana. Precej je bilo dela, toda malo pred večerom je stalo na mizi v trgovini dvanajst mojstrov in slaščičarske umetnosti. Ves dan se je gospod Zeželj trudil z njimi, zdaj pa je krasil torte še s čudovito dobrim marcipanom. Miško, pridni vajenec, mu je pri tem spretno pomagal.

»Čez noč se bodo torte lepo presušile in jutri zjutraj jih boš dobro zavil in spravil v škatle, nato pa zanesel k županu Solarju!« je slaščičar Zeželj še enkrat zabil Miško, nato pa odšel počivati.

Tako je zdaj Miško ostal sam v trgovini in od tort so se mu pod nos širili čudoviti sladki duhovi. Najrajši od vseh sladkih stvari je jedel marcipana. In tukaj je bilo toliko marcipana, svežega, dišečega marcipana! »Ah, kaj,« si je mislil, »saj ne bodo nič zapazili!« in je odlomil od strešice majhen kosček in ga pokusil. Bilo je čudovito, nebeško, nepopisno. »Pa še tu malo — in še tu — pa tu — da bo vsaj povsod enako. — Ce pa še malo odlomim, tudi ne bo še nič videti; oh, kako je dobro...!« Preden se je Miško zavedel, je pojedel vse strešice z vseh dvanajstih tort. Mahoma je videl, da so na tortah črke S namesto S in prestrašen je naglo stekel iz prodajalne in urno zlezal v posteljo. Skušal je hitro zaspati, toda slaba vest — in mogoče tudi obilni marcipan v njegovem želodcu — eta povzročila, da sladkega sna ni in ni bilo.

Nenadoma pa se je strašno prestrašil in planil v postelji pokonci. Nekdo je potrkal na vrata. Kaj so mogoče že odkrili njegov zločin? Tedaj pa so se počasi odprla vrata in kdo je prišel noter, v rdeči zametni suknji in z belo lasuljo na glavi? Nihče drugi kot častiljivi stari oče Zeželj! Miško so začeli zobje šklepetati, ni vedel, ali sanja ali je res, in hotel je brž zlesti pod odejo, toda nič mu ni pomagalo, strogi starček je že stal pri njegovi postelji in ga ježno opazoval.

»Ti si ukradel marcipanove strešice!« je rekla oživila slika s strašnim glasom. »Da ali ne?«

»Da,« je jokaj Miško.

»Za kazen boš odslej moral izgovarjati vsek ali S ali Z, kakor da nima nad seboj nobene strešice. Vse »strešice« ti bom vzel z jezika. Da si boš zapomnil, kdaj si bil tako lahkomišeln in nezanesljiv boš od danes dalje sešljaj. Strahotni prastari oče je iztegnil roko v belih čipkastih zapetnikih in z njo dvije mahal Mišku pred obrazom. Ubo-

gemu fantu so se od groze ježili lasje in zobje so mu šklepetali, hotel je prositi usmiljenja, toda vrata so se že odprla in spet zaprla, neusmiljena prikazen je izginila.

Naslednje jutro je Miško mislil in upal, da je sanjal. Toda, ko se je tresel in plašen splazil v prodajalno, ni verjel, da prav vidi — tam so stale razpostavljene torte, lepo okrašene in neposkodbane, kakor da ne bi bil nikoli stal pri njih neki predrzni vajenec in pojedel z njih vse marcipanove strešice. Postrani je Miško pogledal na sliko častiljivega praded in zdelo se mu je, da se ta zločestno smehlja. Tedaj je stopil v trgovino gospodar.

»Dobro jutro, gospod Zeželj!« je zavpil Miško.

»Kako se imenujem?« je neljubeznivo vprašal slaščičar.

»Zeželj — da, saj Miško je hotel reči, toda če se je še tako trudil, ni in ni mogel spraviti iz sebe »Z«, samo »S« je izjecljal. »Oprostite, gospod Zeželj,« je obupan hitel, »ampak ne morem, če se je tako mudi, ne morem reči »Z«. Saj mi je strasno težko in zal, ampak kaj morem za to?«

»Taka prisodmarija,« se je jezil gospod Zeželj. »Da ne moreš reči »Z« in »S« in »Č«? Preneumno! No, povej no, kako se pa pišeš?«

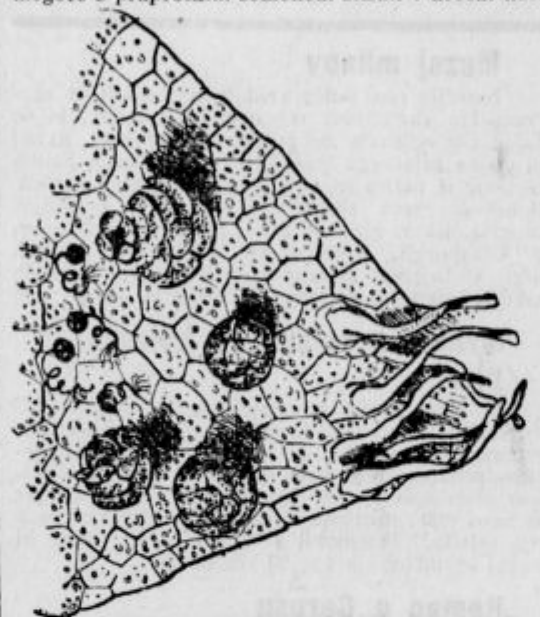
»Miško Maček!« je bilo komaj slišati Miška.

Gospod Zeželj se je zdaj moral zasmejati. »No, kaj takega! Ta je pa doblat! Zdaj imam pa vajenca brez strešic! Ha-ha-ha! To ti je šala in pol!«

5 MINUT BOTANIKE

Skrivnostno življenje praproti

Iz življenja praproti teh skrivnostnih gozdnih rastlin vemo kaj malo. Da je praproť res čudovita rastlina, poznamo iz narodnega bajeslovja, saj je mogoče s praprotnim semenom slišati v kresni noči

govore živali. S praprotnim semenom? Saj praproť vendar ne napravi nikakih pravih semen! Res je, praproť ne napravi semen, pač pa troše, to so brezplodne celice, ki pod ugodnimi pogoji vzklade, da dajo osnovo za novo življenje.

V trosnih glaviceh se porajajo mikroskopsko majhna zrna, ki so silno lahka, da jih lahko nosi veter več kilometrov visoko. Te trosne glavice se drže spodnjega dela listov s kratkim vratom. Glavica sama pa je tudi drugače čudovito prirejena. Na eni strani ima močne vrhnje celice, ki so na notranji strani obdane z debelejšo zaščitno kožico, na zunanji strani pa je kožica skoraj prozorna in tanka. Zaradi euhga zraka se izpari dol celicega soka skozi tanko mrenico, notranji ovoj celice se zato skrči, kar povzroči na nasprotni strani večjo napetost, ki slednjič pretrga celice in v zrak se vsuje polno trosov.

Tak tros pade na vlažno zemljo in že nekaj dni razvije tanek srčast listek, na katerem opazimo že z navadnim povečevalnim steklom drobne, zaprtim borovim storžem podobne kroglice. Na drugem mestu, proti koncu listka, pa so razviti mnogi, cevkam podobni, razmeroma dolgi rogljiči. Ko je trosov listek dovolj star, se v nočni tišini, ko je padla na zemljo rosa, ali pa je orosil liste droben dežek, zgodi na njem čudo.

Iz dolgih cevčic se prikotajo na dan drobne kroglice, ki imajo polžasto zavito biček, na koncu bička pa je precej tankih migalk.

»Mirujte, ne pripravajte se sredi dela, je opominjal Andrej, najstarejši. »To ni lepo, če bomo tako delali, ne bomo niti do večera narazali. Popoldne mora biti delo storjeno, da začnemo sušiti. Ko se vrne oče iz trga, mora biti vse končano.«

Bratova beseda je nekoliko zalegla. On je bil resen in miren fant in govoril so, da ga bodo dali v šole. On je sicer zatrjeval, da ne bo nikoli pustil gospodarstvo drugim, a kaj se ve, bil je še preotročji, da bi mogel o tem odločiti.

Režali so se, se pripravili in prerokovali. Tudi smejali so se, saj si v resnici niso bili tako v laseh, kot bi človek mislil, ko jih je poslušal. Nagajali so si, čukali se za rokave, Marko, ki je sedel poleg Vide, jo je včasih pocukal za kite, ki so ji vislele čez hrbet.

Pri obedu so povedali očetu, da so zrezali že vse sadje, ki je bilo pripravljeno za sušenje.

»Lepo,« jih je pohvalil oče. »Zdaj boste pa nanesti dražja k sušilnici. Dekleta naj prinese košare s sadjem, fantje naj se pa poprimajo drugega dela. Ti, Stanko, boš očistil late, Marko, ti boš pa pripravil za grmado.«

»Jaz tudie, se je oglasil Matevžek.

»Ti mi pa ne skači krog ognja, da se ne opečes. Gledal boš že lahko, blizu mi pa ne hodi.«

Matevžek se je malo namrdnil, a vedel je, da ne pomaga nič, če oče kaj reče.

Pridno so delali in sušili. Vida in Minka sta lepo zložili krljhe po laticah, Marko je pa zakuril ogenj. Pazili so, da se sadje ne bi preveč pripeklo, ko je kar pokalo v grmadi.

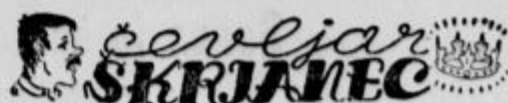
A nesreča le ni počivala. Ko so bili vsi pri delu, je Matevžek prijel za kol in začel drezati v ogenj. Majhen je bil, pa ni dosegel in se je preveč približal grmadi. Krik je planil med otroke, vsi so priskočili. Matevžek se je tako prestrašil, da se ni mogel niti jokati.

Uboji Miško! Trdo je bil kaznovan za svojo mladostnost. Vsi so se mu smejali, velikemu fantu, ki sešljaj. Otroci so kar pokali od smeha, ko jim je v trgovini hvalil »Sveže makove struče«, namesto »svežih makovih stručk« in mesto »čokoladnih rogljičkov«, »čokoladne rogljčke«, pa ponujal »jabolčni strudel« in »roziceve piskote«, nato pa klical svojega gospodarja v prodajalno: »Gospod Zeželj, prosim pridite brz, neka gospodina bi rada narocila več pecenih strukljev!«

Dan in noč je Miško premišljal, kako bi si pridobil nazaj svoje zapravljenе strešice in kako bi mogel potolažiti razsrjenega praded in njegovega zlatem okviru in se z njim spet pobotati. Tedaj se je nekega dne nečesa domislil. Zvečer se je skrivoma splazil v pekarno in izdelal iz najfinejšega sladkornega testa čudovito lep venec iz — samih strešic, ki so bile zavite in zvite druga v drugo. To sijajno umetnino je še okrasil s cveticami iz marcipana; vse skupaj je potem obesil okrog slike imenitnega starega očeta Zežlja. »Lepo prosim, daj mi moje strešice nazaj, črno prosim, dragi častiljivi gospod!« je pri tem zasepetal.

Ponoči se mu je res sanjalo, da je v njegovo sobico prikorakal gospod praded in da je bil kar zelo ljubezniv z njim.

In glej! Zjutraj je Miško spet znal reči tako kot prej: »Dobro jutro, gospod Zeželj!« Ko je njegov gospodar videl prelepi mladostni venec, je odločil, da bo ta veljal za Miškovo pomočniško delo. Ves srečen je Miško odšel z neko naročeno torto na pot. Kar samemu se mu je smejalo in zvižgal je predse, da je bilo kaj. »No, kdo pa ste, mladi mož, da ste tako sijajne volje?« ga je vprašal nekdo, ki ga je srečal. »Miško Maček, pomočnik pri slaščičarju Zežlju!« je glasno zavpil in »S«, »Č« in »Z« so mu kar šumeli iz ust.

56.

KO GA JE BRIVEC PO SVOJE SPREMENIL IN POLEPSAL, JE SKRJANEC ODESEL K DVORNEMU KROJACU, KJER JE DOBIL OBLEKO IN ŠKORNJE, KAKOR SO JIH NOSILI ROPARJI.

57.

ZAHTEVAL JE ŠEST JEZDECEV IN VOZ TER ODRINIL PROTI HARAMBASEVEMU GRADU. VOZ IN JEZDECI SO SE POSKRILI V GOZDU. SKRJANEC PA JE SAM KRENIL K HARAMBASI.

ostri zobje so se zapčili v njegovo majhno telesce, elisali smo prestrašeno cviljenje in čudno poklanje.

»Ali boš!« je fant z motiko zamahnil proti psu, ki je prestrašen izpustil svoj plen in nas je nato, za nekaj korakov proč, dvignjenih uhlev in razkretenih nog opazoval. Kazal je zobe, rumeni plameni so se mu vžigali v očeh in vsak čas je bil pripravljen, da zbeži.

To izživajoče vedenje me je razkačilo. Zagnal sem knjigo v njegovo sovraštva polno mrd. Knjiga se je razprla in se iztrgala iz platnic. Padla je na tla, a pes je zbežal. Nato nas je razdraženo obkrožal. A mi smo gledali ubogega, malega krita, ta onemeli motor, ki ne bo nikdar, nikdar več kihal in prekal. (F. Jankovič).

lahko še kaj hujšega zgodilo. Saj smo prej tudi sušili, pa kar na peč. Oh, ta sušilnica, vedno sem se bal, da se ne bi kaj pripetilo, je govoril.

Sin je molčal. Gledal je Matevžka, ki se mu je poznalo na obrazu, da trpi, pa ni hotel povedati. Tako mu je bilo prav, da je ta otrok znal prenašati bolečine molče.

Matevžek je ozdravel. Nekaj let je imel še sledove po opeklinah. Sadržja pa kljub vsemu ni nehal sušiti, le bolj je pazil nase in na druge.

Kaj pravite?

»To vam je bilo nekaj!« pripoveduje urar. »Nedavno je prišla k meni gospa in je kupila uro za 60 lir. Dala mi je stotak, in ker nisem imel drobiža, sem dal bankovec menjati v sosedni trgovini. Nato sem dal gospej 40 lir, in ona je brž odšla. Čez nekaj časa nato, pa mi je sosed prinesel bankovec nazaj, češ da je ponarejen. Hočem nočes — sem mu moral vrniti teh 100 lir. Koliko škode sem imel — kaj pravite?«

Rešitev

100 lir in še z drobižem 40 lir. To pa je odšla z uro v vrednosti 100 lir. Škoda je namreč tolikšna kakor škoda, če pomislis, da sosed nima ne drobiža ne bankovca. Do tega privede naša rešitev.

Iz otroških ust.

»Koliko bratov imaš še, Ivanček.«
»Dva — pa e enega dvojnega.«

Zaman.

Nekdo je izgubil pravdo in rekel odvetniku: »Gospod doktor, jako mi je žal, da ste se zastojni trudili.«

»Zaman, zaman,« je odvrnil odvetnik, »pa ne zastojni!«

Sadje so sušili

Pri Jarčevih so sušili sadje. Da ne bodo kuhali žganja, je dejal gospodar, škoda lepih jabolk in hrusk, ko je pa dosti boljše, če pozimi jedo krljhe. No da, malo ga bodo še pripravili za starega očeta, drugo naj pa otroci zrežejo.

V hiši je bil velik živ-zav. Vsak je s svojim pipčem rezal jabolka za krljhe. Se Matevžek, ki je bil komaj tako velik, da je začel nositi hlače, je hotel pomagati.

»Matevžek, to ni zate, urezal se boš v prst, potem boš pa jokaj. Pa še bolelo te bo. Ko boš malo večji, pridojnih leto, boš pa že lahko tudi ti rezal,« mu je rekla mati.

»Saj se ne bom urezal mati, pazil bom,« je ugovarjal.

No, pa dele je vseeno dobil. Zbiral je krljhe, ki so jih drugi rezali, in dajal v košaro.

»Ti pa nikar tako debelo ne reži, Stanko, je opominila Vida brata.

»Kaj pa veste ve ženske,« je modroval Marko. »Sudje se posuši, če je pretenko rezano, ne ostane v njem soka. Jaz že vem, ko sem že toliko let pri tem delu.«

»Ti pa, ti,« ga je zavrnila Minka, »saj si še v solo začel hoditi. Toliko let, seveda že režeš, pa si le lani prišmodil v sušilnici kar polno košarico krljhe.«

»Če bi jih bila ti sušila pri takem ognju, bi se še ti prišmodila. Tako pa vedno samo jezik brusiš in gledaš drugim pod roke, sama pa vse tako narediš, da se mora človek samo jeziti.«

»Tiho bodi, Marko,« je dejala Vida, »da ne boš šel v kot.«

»Ti me še ne boš postavila v kot, to ti pa povem. To smeta reči samo mati in oče. Nikar ne misli, če si že birmana, da moreš ukazovati. Te bom tako pocukal za kite, da bo vse skup letelo, ko se boš drla po stari navadi.«

Hitro ga je Marko potegnul od sušilnice, s Stankom sta ga prišla čez roke in ga odnesla v hišo.

»Za božjo voljo, kaj se je pa zgodilo!« je kriknila mati. Brž je položila Matevžka na posteljo in hitela namakati platneno cunjo v jannežovo olje.

Stanko in Marko sta stala ob postelji in jokala. »Ali se je hudo opeklo,« je vprašal Stanko.

»Brž, slečita ga, morda je še kaj hujšega,« jima je ukazala.

Slekla sta ga, Marku so se kar roke tresle. Pa so videli, da ni dobil hujših opeklin po telesu. Po rokah je bil precej opečen, tudi lasje so bili osmojeni, vsi pa so se bali, kdaj bo odprl oči, če ni celo oslepel.

Delo je kar zastalo. Vida in Minka sta sami sušili in zraven jokali. »Sami smo krivi, ko pa ne pazimo nanj. Toda kdo bi mislil, da se bo kaj takega zgodilo. Bogve, kakšen je, ta naš ubožec,« je govorila Vida.

Z Matevžkom pa ni bilo tako hudo. Dolgo se ni zavedel, bolj od strahu kot od bolečine je omedlel. Otroci so pustili vse vnetar in stali pri njem, božali so ga in pomilovali. Nazadnje je le odprl oči.

»Hvala Bogu,« so se vsi oddahnili. Kar zasmejali so se drug drugemu in solze so se lesketale v očeh.

»Matevžek, ali me vidiš?« je vprašala mati.

Mali je pokimal z glavo. Prav počasi je dejal: »Mati, tako me peče.«

»Bo kmalu bolje, Matevžek, kar potrpi. Veš, olja sem ti dala na opekline, pa boš kmalu zdrav.«

Zvečer je sedel oče na posteljo in gledal sinka. Kar hudo mu je bilo, ni ga karal za njegovo neposlušnost samo Boga je prosil, da ne bi bilo kaj hujšega.

Stari oče je sedel pri peči. »Saj sem ti rekel, da otroci niso za takšno delo. Pa bi se

Sonca je še za 35 milijard let

Do sedemnajstega stoletja se je posluževal človek skoraj izključno le živalske pogonske sile: je majhen del te sile mu je nadomestila vodna sila. Ko so potem iznašli pogon na paro, so se različne iznajdbe hitro vrstile. Pogonu na paro je sledila skrivnostna moč elektrike, ki je na viski in obvlada ves svet. Človek bi mislil, da tej iznajdbi ne more slediti nič bolj popolnega. In vendar ugibajo fiziki in elektrotehniki, kako bi pritegnili v službo človeka še drugo pogonsko silo, ki bi nadomestila, oziroma izpopolnila elektriko. — Ze ugibajo, kako bi zajeli skrivnostno moč atomov, ki jih skriva vsemirje in, ki čakajo, da bo segla po njih človeška roka.

Skrivnost teh čudovitih sil je v soncu in v zvezdah. Človeštvo do nedavnega ni vedelo, da izvira energija iz atomov. Stoletja in stoletja je bilo mnenja, da daje toploto edino le ogenj. Znanstveniki so mislili, da je sonce ogromna peč, ki je ustvarjena zato, da obseva in greje zemljo. Mislili so, da se moramo le tej veliki grmadi zahvaliti za razsvetlavo in za toploto. Toda, če bi bilo sonce zakurjena grmada, bi dogorela, kakor dogori vsaka grmada. Na podlagi te domneve so učenjaki postavili drugo trditev, namreč da sonce in zemlja s svojo težnostjo proizvajata toploto. Iz tega sklepajo učenjaki, da utegne biti sonce staro kakšnih pet in dvajset milijonov let. Lepa starost, vendar kratka doba, kajti geologi zatrjujejo, da sprejema zemlja svojo toploto od sonca najmanj stokrat delj.

Pred dobrim polstoletjem so iznašli radioaktivno silo. Henrik Becquerel je prvi opazil, da kovina uran izžareva žarke in, ako ploščo ovijemo s črnim papirjem, se pokažejo fotografske slike. Kmalu potem sta zakonca Curije iznašla radij.

Pokazalo se je, da radij izžareva tri vrste žarkov, ki proizvajajo toploto. Petdeset gramov radija bi zadostovalo, da bi v hipu zavrelo 1 kilogram ledu. Tak kuhinjski bi bil zelo pripraven, ko bi ne bil tako drag. S petdesetimi grami radija bi lahko segrevali vodo dva tisoč pet sto let.

Iz radija pridobivamo še druge kovine, celo svinec, ki se pa nekoliko razlikuje od navadnega svineca, tudi je nekoliko lažji. Velika večina snovi, ki jih kemiki poznajo, so v bistvu mešanica teh elementov — tako imenovani isotopi. Druga radijska snov je uran. Tudi uran je mešanica izotopov, v katerem prevladuje snov (99%) izotopov, ki predstavljajo 238 atomov. Ostanek pa meri 235 atomov in je bolj radioaktiven kot prva snov. Ta proizvajala lahko 5 voltov energije.

Pa je še drugačen način pridobivanja elektrike iz atomov: s povečanjem toplote. Čim bolj je plin vroč, tem hitreje se atomi premikajo. Pri toploti milijon stopinj se atomi sukajo s tako naglico, da atomi in njihovi deli kar vskipevajo. Pri tej vročini se zgodi, da se litij in hidrogen zmešata in dasta helij z neskončno množino energije. Preskušnja s tolikšno vročino pa bi bila na zemlji nemogoča, zakaj naši stroji, ki proizvajajo elektriko, dosežejo komaj do 1000 voltov vročine. Na površini sonca pa je kakih 6000 voltov. Ta toplota se postopoma veča in izginja v notranjost sonca. Izračunali so, da je v jedru sonca najmanj 20 milijonov voltov.

Nasprotno so druge zvezde mrzle in ledene. Na njihovi površini je do 12 m snega. — Toploto posredujejo samo atomi. Atomov pa je v vsemirju neskončna zaloga in sonce nas bo ogrevalo vsaj še 35 milijard let. Vsaj tako so izračunali učenjaki. (»La Stampa«.)

Šport

Nogometna zveza je odgovorila:

Ob zaključku lista smo prejeli poročilo nogometne zveze, ki je med tem že preletela položaj, ki je nastal po nedeljskem sporu zaradi tekme Korotan-Mladika. Pristojna športsna oblast je proučila poročilo sodnika, kakor tudi pritožbo SK Ljubljane in razveljavila igro, pri kateri se Korotan niso borili kakor treba.

Tako je v II. skupini turnirja starejših stanje točk naslednje: Ljubljana 3, Mladika 1, Korotan 0. Glede finalne tekme za prvenstvo jesenskega turnirja sporočamo, da bo igrala v nedeljo, 8. t. m. ob 15 na stadionu Ljubljana proti vodilnemu klubu I. skupine SK Marsu. Sodil bo g. Vrhovnik Vladimir.

Pri Schäferju in njegovih učencih

Hermala spada med manj znamenite dunajske okraje. Tu so tovarne, parki, velike stanovanjske hiše in še nekaj, zaradi česar je ime tega okraja znano veaj med športniki. Tu je tudi drsna palača, delavnica Karla Schäferja, edina znamenitost Hermala.

O Schäferju ni treba posebej pripovedovati, zakaj vsakdo ve, da gre za sedemkratnega olimpijskega prvaka v umetnem drsanju. Schäfer je več let ne tekmuje več, o njem pa slišimo vsako jesen, ko odprejo drsališče v Hermalsu. Sedaj je samo še učitelj drsanja, vendar tako znamenit in iskan, da se zbira krog njega drsna elita mnogoterih evropskih narodov. Umetno drsališče v palači »Engelmann« so odprli 15. oktobra in bivši svetovni prvak je začel spet s svojo »visoko solo« plesa na ledu.

Ni lahko priti v palačo v času, ko je Schäfer pri delu. Stari vratar pri Engelmannu odganja mnogotere radovedneže in odpira vrata samo nadobudnim učencem, od časa do časa pa tudi naročenemu čenikarju. Pravijo, da mora biti tako in trdijo, da gre za resno prizadevanje, ki diši po umetnosti. Po strmih stopnicah pridete najprej v stekleni salon, od tam pa v veliko dvorano s prostorno ledeno površino. Najprej vam pade v oči močni žarometi, potem pa dobite tale vtis: veliko mladine in veliko pisane volne vseh barv. Dekleta in fantje v rdečih, modrih, rumenih, črnih in kdo ve še kakšnih pulovirih švigajo po ledu, se vrtijo v piruete, poskakujejo kakor slavni Axe Paulsen in vozijo »mesece«. Prostor v kotu je rezerviran za vadbo obveznih likov.

V dvorani je precej mirno. Slišite samo svojevrstno šumenje drsalk, ki režejo po ledu vse močje in ne morejoče ornamente. Zdaj pa zdaj spregovori drsalni učitelj št. 1 — Karl Schäfer, ki navadno graja... In ko stojite dalje časa ob tem zgodnjem otoku se prepričate, da imate pred seboj pravo mešanico narodov. Prevladujejo kajpada

Nemci, slišite pa tudi madžarsko, slovaško, nizozemsko, švedsko in norveško govorico. Dunajski tekmovalci so že začeli s treningom in bodo čez dober mesec, ko bodo prve drsalne prireditve, že v dobri formi. Pohiteli pa so tudi nekateri inozemci, da ne bi zaostali za njimi. Med drugimi, znanimi tekmovalci obeh spolov vidite v Schäferjevi šoli tudi tri Norvežanke, o katerih smo poročali preteklo sezono. Tu sta sestrī Turida in Gerda Bernstad in predanska norveška prvakinja Gerda Meinel. Posebno pozornost posveča drsalni učitelj mladi Turidi, o kateri so že lansko leto pisali, da bo naslednica Sonje Henel. V Schäferjevi šoli pa niso samo dekleta in fantje, ki se pripravljajo na mednarodne tekme. Tu vidite tudi nekaj otrok bogatašev, ki iščejo v vseh strokah najboljših učiteljev in tudi v — drsanju.

Slovensko planinsko društvo v Ljubljani bo slavilo približno leto 50 letnico svojega obstoja in uspešnega delovanja kakor čitamo v prilogi »Planinskega vestnika«, ki vabi k naročninu za prihodnji letnik.

Spodnještajski nogometaši so se v nedeljo slabo odrezali. Mariborski Rapid je gostoval v Rosenthalu in podlegel z 2:4 (1:3). Graški SK je igral na svojih tleh z Zelezničarjem iz Maribora in odpravil goste z 2:1 (1:0). Tudi Celjani so bili v nedeljo ob obe točki, ki so jih pustili v Leibnitzu po igri, ki so jo izgubili v razmerju 2:3 (0:0).

1000 gledalcev je prisostvovalo v Mariboru boksarski prireditvi, ki je bila propagandnega značaja. Boksarski sodnik Landecker je imel v tej prilozi kratko predavanje o vzgojnem in športnem pomenu boksa, potem pa so gledali zanimive tekme med gosti iz raznih mest Stajerske in Korške. Po prireditvi so ustanovili tudi v Mariboru boksarsko družino.

Podmizek je postal klubski prvak mariborskega kolesarskega društva »Edelweiss«. V nedeljo so priredili zaključno cestno dirko na 47 km dolgi progi. Prvi je prišel na cilj Podmizek in zmagal s časom 1:22. Sledili so Maschera, Horvat, Lokar, Plevnik in drugi.

Pet se jih ozira po Schmelingovi dedščini. Boksarska zveza v Rimu objavlja, da se je doslej prijavilo pet boksarjev, ki se želijo boriti za naslov evropskega prvaka v težkem razredu. To so: Walter Neusel, Italijana Luigi Musina in Lazzari, Šved Olle Tandberg in Belgijec Karel Sys. Zelo verjetno je, da bodo priredili najprej izločilne tekme.

O madžarskem plavalcu dr. Csiku, ki je zmagal na olimpijadi v Berlinu na 100 m prosto (to je bila takrat velika senzacija) čitamo, da je še vedno med aktivnimi in da je nedavno nastopil na tekmovalcu v Budimpešti. Na isti progi je dosegel po šestih letih še izborni znak 1:01.2. Za slavo pa se mu ni treba več boriti, zakaj Csik je menda edini športnik, kateremu so živemu postavili doprni spomenik. To se je zgodilo v njegovem rojstnem mestu nekaj časa potem, ko se je vrnil iz Berlina z lato olimpijsko kolajno.

A. Fogazzaro:

29

Palača ob jezeru

Nekdo je potrkal na vrata. Grof Cezar je sporočil Silla, da je bil z gosti v salonu in ga prosil, da bi prišel k njim. Silla je naprosil Steineggeja, naj gre namesto njega, naj ga oprosti pri grofu, češ, da ima več nujnih pisem, ki jih mora še nočjo sestaviti.

Steinegge je odšel ves zamišljen. Kaj je vendar nameraval Silla?

Isto vprašanje so si stavili približevali najnižjega nadstopnja Palače. Gospodična Fani je nemudoma sporočila svojim tovarišem o tem, kako se je njena gospodinja privoščila soni črni tulipani, ki mu Fani ni mogla nikdar odpustiti, da ni hotel opaziti, kako lepe in drzne so njene oči. Kuhar je zvedel za novice od občinskega sveta, ko je z delom tega sedel pri grbasti Franckji pri kozarcu vina. Pripovedoval je, da je takrat gospod Silla ves trepetal in da je bil bled kot stena.

»Bog ve, gospod Pavel, kako se bosta zdaj pogledala ona dva. Moja gospodinja se ne boji nikogar.«

Nekdo je prišel povedat, da se je gospod Silla umaknil v svojo sobo in da sploh ne namerava priti k večerji. »Zurku« mu je ves čas delal družbo; ko pa ga je zapustil, je bil ves prepaden. Še druga novica je prišla v podzemlje. Silla je poslal iskat britve, ki jih je prej izročil vrtnarju, da mu jih odnese v Como nabruniti.

»Videl boste,« je dejal Fani, »da je ta tepec sposoben, da se umori, ne da bi dal komu krajcar napitnine.«

»Možičke — jo je zavrnila Ivanka. »Če bi te slišal gospodar! Poleg tega pa je prav tvoja gospodinja kriva vsega.«

»Me prav nič ne briga,« je odvrnila Fani.

Za ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič

V adrijanskih solinah

Adrijanske soline so pod strogim državnim nadzorom, kar je dokaz, kako je važno in dragoceno to »belo zlato«. Ta svet, ki se blizu Trieste razteza vzdolž obale Istrije, Sente Lucie in do San Bartola, je poseben svet, čuden, tuj, brezbarven in ti stiska srce in dušo. Koder koli seže pogled, se vrtijo soline ob solini, sami umazano sivi četverkotniki, ki so videti kakor neznanako velike šipe izložb, ki že po več mesecev niso bile umite. Vmese se v tej puisti pokrajini dvigajo enonadstropne, ubožne kamnitne stavbe delavcev na solinah. Sredi iz solin vetajajo gugajoča se in mahdrava lesena ograjda črpalk, ki njih platnena jadra štrlijo v zrak kot lopute mlinov na veter.

Pokrajina v sivi. Na kilometre daleč se raztezajo soline po ravnini. Ozki nasipi, ki se ob njih lomijo valovi Adrije, ločijo solinske naprave od morja. To je svet, ki sestoji iz samih majhnih jezerc, valobranov, mlak in prav toliko majhnih eksistenc. To je pokrajina v sivi, pokrajina zamorjenih želja. Glasovi avra so tu umolknil. Tu je bolj tiho ko na pokopališču. Slišati je le brešanje črpalk, ki jih premika veter, ali klic kakega delavca, krik galeba — in drugača nič. Nad solinami se dviga zgosteno, slano ozračje in utrujeni molk samotje; zares brezupni kraj dela.

Kako pridobivajo sol. Pridobivanje soli je na vso moč preprosto. Ze od nekaj uporabljajo isti način proizvodnje. Preproste črpalke črpajo vodo iz enega četverkotnika v drugega, ki je višji. Sčasoma se beli kristali sesedejo na trdo poptanjen tleh ted bazenov. Sol se odkrši in tvori skorjo. Čim voda izpuhti ali čim jo a posebnimi koreci spravijo proč, pograbi jo sol z navadnimi lesenimi grabljami skupaj, dajo jo v korita in odnesejo pod streho. To je ves potek dela. Na ta način pridobljeno »belo zlato« naložijo potem na jadrnice in jo odpeljejo v pristanišče, predvsem v Trieste.

Ko je sol »zrela«... S soljo ravna jo tako obzirno, kot bi bila kako dragoceno živo bitje. Zares da niti na lastne otroke ne pazijo tako kot na to, da ima sol vso udobnost. Nasprotno — otroci morajo še prav krepko pomagati in morajo sol, ki so jo ugrabili morju, v težkih posodah prenašati, da se ne pokvari. In zato čim več otrok ima kak solinski delavec, tem boljše zanj. Sleherna delovna moč, ki jo ima na razpolago, pomeni zvišanje solne

Muzej mlinov

Nemčija ima poleg velikih umetniških in zgodovinskih zbirk tudi več manjših muzejev, ki so važni kot ogledalo nekdanjih šeg, običajev, navad in omike nemškega ljudstva. V teh muzejih najdeš vse, kar je važno za uk preteklosti kakega naroda. Ponekod imajo zbrane najrazličnejše preproge, drugod obleke, glasbila itd. Zanimiv je tudi muzej v Altenburgu, središču za izdelovanje igralnih kart, v katerem hranijo nad 4000 vret igralnih kart iz preteklih stoletij. Po vojni pa se bo tem

Vrhnja prevleka za kolesne plašče

Iz New Yorka poročajo, da je družba »US Rubber Company« iznašla novo sredstvo za prevleko avtomobilskih plaščev, ki bi jih varovalo pred prehitro porabo. S to prevleko bi se trepnost plaščev podaljšala za pet tisoč kilometrov. Očitno gre za neko vrsto prevleke, ki bi bila v glavnem emulzija asfalta. Avtomobil s takimi kolesi pa ne bi mogel voziti hitreje kot 50 km na uro.

Roman o Carusu

Pisatelj Frank Thiess je napisal roman o italijanskem pevcu Enriku Carusu. Delo obsega več knjig, od katerih nosi prva naslov »Napolitanska legenda«. V njej pisatelj opisuje mladost slavnega pevca.

Ali

ste že naročeni na

Slovenca ?

Vsak

naročnik zavarovan

nagrade, ki jih računajo na kilograme. Moški, ženske, otroci — vsi delajo v solinah, da bi prejeli čim več solinskih nagrad.

Ko je sol »zrela«, vlijejo malčki dan za dnem »belo zlato« proč. V njihovih bivaliških so za sol določeni najboljši prostori. Kar gore same soli se kopičijo pred vrati pa do strehe. Pri alehernem koraku se tu zasliši škrtanje zrnat, belosive soli pod nogami.

Sol je zlato, »belo zlato«! Sol je kruh! Če ni soli, tudi ni kruha! Delavci prejema jo pičlo tedensko mezdo, a zato tem višje nagrade. Ravnateljstvo solin je jako socialno in človeško: čim več narediš, tem več zaslužiš. Čim več soli boš oddal, tem višje nagrade boš prejel.

Njegovo veličanstvo — toplomer. Vsak deževni dan je v solinah izgubljen dan. Sleherni deževni dan pomeni prav toliko lir izgube za solno nagrado in a tem skrb in nadloga. Ob deževnih dneh počiva delo v solinah. Deževni dnevi so prisljeni prazniki.

Kakovost soli je odvisna od posebne toplote. Pri 26 stopinjah Celzija pridobivajo jedilno sol, pri 28 pa grenko sol. Zatorej z največjo skrbjo opazujejo toplomer — ali se živo srebro dviga — ali pada. Toplomer je v solinah prvi gospodar, ki ukazuje delu. Šele ko pridirja burja čez soline, v oktobru, novembru takrat se ustavijo črpalke. Tedaj je konec s pridobivanjem soli, delopust tja do pomladi.

Pozimi počiva delo v solinah. V zimskih mesecih se ti delavci ukvarjajo z ribištvo, s popravljanjem mrež in solin ter črpalk.

Čim pa sonce topleje zasije in so dnevi daljši, se tudi soline spet oživijo. Leto in dan je delo isto v tej brezoblični pokrajini. Nekje cveto majnice, nekje zori sadje — tu pa raste samo »belo zlato«.

SGARAVATTI SEMENTI S.A., PADOVA

Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc.
Sementa za zelenjavo, krmila itd.

Chiedere offerta. — Zahtevajte ponudbo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Delavniki: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Film iz vojaškega življenja
Sest ur dopusta

V glavnih vlogah: Ingeborg Theek, Fritz Kampers, Rolf Moebius
Vsak dan 3 predstave: Ob 14, 15:30 in 17:40
Konec predstav ob 15:15
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Tenorist GIUSEPPE LUGO
poje arije in popevke v sijajni glasbeni komediji
Bogastvo ni sreča

Prvi šlager-film sezone!
KINO MATICA - TEL. 22-41

Odljena družabna komedija iz ameriških bogataških krogov

Medeni tedni v troje

Annie Nagel, Warren Hull, Henry Morrison
KINO UNION - TEL. 22-21

Peza življenja je strla nocoj po mučnem trpljenju moja ljubljeno ženo, brezmejno požrtvovalno mater šestih otrok in staro mamo sedmih vnukov in vnukinj, gospo

Klementino Vrščaj roj. Božič

Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 6. novembra 1942, ob pol 4 popoldne z Zal, iz kapelice sv. Krištofa k Sv. Križu.

Drago pokojnico ohranimo v lepem spominu!

Ljubljana - Zagreb - Beograd, dne 4. novembra 1942.

Ivan Vrščaj,

višji šolski nadzornik v pokoju

zdi se mi vredno, da bi obtoževal njo. Pisal sem ji, a potem sem pismo raztrgal. Prepričan pa sem, da bo razumela, da sem hotel odgovoriti njej, ko sem tako nenadoma pretrgal vez, ki so njej dale povod, da me je sramotila. Upam, da bodo tudi vsi ostali razumeli.

»Zaradi te ženske!« je vzkljnil Steinegge in stisnil pesti.

»A najhujšega še ne veste,« je zamrmral Silla. »Ne veste še, koliko podlosti je v meni. Povedal vam bom. Že ob sami misli, da bi mogel poljubiti ramena te ženske, trepetam po vsem telesu. Je to ljubezni? Ne vem in tudi ne verjamem. Gorje, če ne bi imel v sebi dovolj moči, da zatrem to bolečino in jezo ob zavesti, da me sovrži! Da, tako je. Razumem, da se temu čudite, a je prav tako. Kljub temu pa sem še mož; zato odhajam. Podajte mi roko. Še več: objemite me.«

Steinegge ni mogel spregovoriti besede. Objel je prijatelja z obrazom smrtnega sovražnika, a z nežnostjo ljubčega očeta. Nato je vzel iz žepa staro, oguljeno »obačnico« in jo z obema rokama ponudil mladeniču. Ta ga je presenečen pogledal.

»Dajte mi svojo,« mu je dejal Steinegge. Tedaj je Silla razumel. Vzel je iz žepa svojo »obačnico«, ki je bila še bolj stara in oguljena. Molče sta si jih zamenjala. Preden je odšel, je Silla vrzel še zadnji pogled, zadnji strastni pozdrav materinim spominom. Zdelo se mu je, da angel prosi zanj, da bi mu Bog dal novih moči za še kaj hujše boje, ki ga čakajo v bodočnosti. Odšel je na dvorišče skozi okno v prtiličju. Ni hotel, da bi ga Steinegge spremljal. Poslednjikrat mu je stisnil roko in previdno stekel preko izdajalskega družča. Nato pa se je začel počasi spenjati po stopnicah med cipresami. Od časa do časa je obstal v senci dreves, ki je padla počez na stopnišče, razsvetljeno od bledih luninih žarkov.

Izdajatelj: Inž. Jože Sodja

Urednik: Viktor Cenčič